Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1988 йил 20 август
ШАНБА
№ 189 (4.385)

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ СИЁСИЙ БЮРОСИДА

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси 18 август куни бўлиб ўтган навбатдаги мажлисида ҳосилни йиғиштириб олиш, ем-хашак тайёрлаш, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари харид қилиш давлат буюртмасини бажаришда партия комитетлари, совет ва хўжалик органлари, колхозлар ва совхозларнинг ташкилотчилик ишларини кучайтириш тўғрисидаги масалани кўриб чиқди. Баъзи иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетларининг биринчи секретарлари, Министрлар Советларининг раислари, бир қанча ўлка, область партия комитетларининг биринчи секретарлари иштирокида бу масалани муҳокама қилиш чоғида ўрим-йиғим ва бошқа дала ишларини уюшқоқлик билан тугаллаш, бутун агросаноат комплексини ва аввало чорвачиликни қишга тайёрлаш, келгуси йил ҳосили учун замин яратиш умумдавлат аҳамиятига ва сиёсий аҳамиятга молик вазифалар эканлиги, аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашни яхшилаш шу вазифаларнинг муваффақиятли бажарилишига боғлиқ эканлиги таъкидланди.

Бир қанча республикалар, ўлкалар ва областлар, шунингдек баъзи министрликлар коммунист раҳбарларининг диққат-эътибори ўрим-йиғим кампаниясини таъминлашдаги, деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ҳамда харид қилишни кўпайтиришдаги катта камчиликларга қаратилди. Бу камчиликлар аввало шунинг учун содир бўлдики, кўпгина партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари мамлакатнинг бир қанча районларида юз берган вазиятнинг мураккаблигини танқидий баҳоламаётирлар, хотиржамлик ва масъулиятсизлик кўринишлари билан муросасозлик қилмоқдалар, ҳозирги даврдаги ташкилотчилик ишлари савияси билан одамларни озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш ўртасидаги алоқани кўрмаяптилар.

Мазкур масала юзасидан қабул қилинган қарорда таъкидланадики, иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари, ўлка, область, округ, шаҳар ва район партия комитетлари, колхозлар, совхозлар, қайта ишловчи корхоналарнинг партия комитетлари меҳнат коллективларида ташкилотчилик ва сиёсий ишларни кучайтиришлари, мавжуд барча кучлар ва ресурсларни дон, ем-озуқа, техника экинларини ва бошқа экинларни ўриб-йиғиб олишни жадаллаштиришга, етиштирилган ҳосилни пухта сақлаш ва ўз вақтида қайта ишлашга, дағал ва ширали озуқа запасларини тўлдириш учун барча манбалардан фойдаланишга тўла сафарбар қилинишига эришишлари керак. Ҳосилни ўриб-йиғиб олишга, қайта ишловчи саноатни, қишлоқда социал соҳани ривожлантиришга шаҳарлардаги кучлар ва маблағлар кенгроқ жалб этилсин. Дон, гўшт, сут, картошка ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари харид қилиш юзасидан давлат буюртмаси сўзсиз бажарилиши учун хўжаликларнинг коммунист раҳбарлари ва мутахассисларига нисбатан талабчанликни ошириш зарур. Ижара муносабатларини кенгайтириш ва чуқурлаштириш учун амалий вазият ҳамда зарур шарт-шароитлар яратилсин, гўшт ва сут ресурсларини кўпайтиришга шартнома асосида шахсий ёрдамчи хўжаликлар кенгроқ жалб қилинсин.

Партия ташкилотлари ўз ишларини тезроқ қайта қуришлари, қўшимча кўрсатмалар бўлишини кутиб ўтирмай, Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси ва КПСС Марказий Комитети 1988 йил июль пленуми йўл-йўриқлари талаб қилганидек озиқ-овқат масаласини ҳал этишда кўпроқ фаоллик ва мустақиллик кўрсатишлари зарур.

Совет жиноят қонунчилигини янада такомиллаштириш чоралари тўғрисидаги масала кўриб чиқилди. Мажлисда ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар жиноят қонунларининг янги асослари лойиҳасини тайёрлаш социалистик ҳуқуқий давлатни вужудга келтириш ишининг муҳим қисми эканлиги таъкидланди. Бу қонун ҳужжатида жамиятимизда юз бераётган ўзгаришлар, қонунчилик, демократизм принциплари, гражданларнинг қонун олдида тенглиги, адолат ва инсонпарварлик, совет ҳуқуқ-тартиботини бузган кишиларнинг жавобгарлиги муқаррарлиги принциплари акс этган.

Арзимаган хатти-ҳаракатларни маъмурий ва интизомий чора кўриладиган хатти-ҳаракатлар категориясига ўтказиб, жиноий жавобгарликка тортишга сабаб бўладиган хатти-ҳаракатлар рўйхатини анча камайтириш зарурлигига эътибор қаратилди. Жиноят содир қилган, жамият учун унча хавфли бўлмаган гражданларга нисбатан жамоат таъсири чоралари, моддий жазо ва озодликдан маҳрум этиш билан боғлиқ бўлмаган бошқа жазоларни қўллаш имкониятини ҳам анча кенгайтириш лозим. Шу билан бир вақтда оғир жиноят содир этган кишиларга, тўғри йўлга тушишни қайсарлик билан истамайдиган ашаддий жиноятчиларга енгиллик берилишига йўл қўйилмаслиги керак.

Марказий Комитетнинг Сиёсий бюроси СССР Олий Советн Президиумига лойиҳани кенг муҳокама қилишни ҳамда қонун лойиҳасининг СССР Олий Совети сессияси тасдиғига тақдим этиладиган узил-кесил текстида муҳокама натижаларини ҳисобга олишни тавсия қилишни мақсадга мувофиқ, деб топди.

Мажлисда тинчликни ва халқлар ўртасидаги ҳамжиҳатликни мустаҳкамлаш манфаатларини кўзлаб, СССРнинг чет мамлакатлар билан маданий алоқаларини ташкил этишни такомиллаштиришга доир таклифлар қўллаб-қувватланди. Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси қарорларига мувофиқ чет эллар билан маданий айирбошлашда иттифоқдош республикалар, халқ депутатлари маҳаллий Советлари, жамоат ташкилотлари ҳамда ижодий союзларнинг мустақиллигини анча кенгайтириш ва уларнинг ролини ошириш кўзда тутилмоқда.

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси ички ва ташқи сиёсатнинг баъзи бошқа масалаларини ҳам кўриб чиқди.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

18 август куни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми раиси П. Қ. Ҳабибуллаев раислигида Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг мажлиси бўлди.

Мажлисда Андижон область халқ депутатлари маҳаллий Советларининг уй-жой қурилиши комплекс программасини амалга ошириш, уй-жойларни тақсимлаш чоғида ошкоралик ва социал адолат принципларига риоя этиш тўғрисидаги иши кўриб чиқилди. Андижон область ижроия комитети раисининг биринчи ўринбосари В. Г. Бабенко ҳисобот берди. Ўзбекистон ССР Олий Советининг уй-жой ва коммунал хўжалик комиссияси раисининг ўринбосари В. Н. Сигедин мазкур масалани тайёрлашда иштирок этган депутатлар группаси номидан ахборот берди.

Президиум Андижон область маҳаллий Советлари Коммунистик партия томонидан қўйилган вазифа — 2000 йилга қадар ҳар бир совет оиласини алоҳида квартира ёки шахсий уй-жой билан таъминлаш тўғрисидаги вазифани бажариш учун чоралар кўраётганини, келажакда уй-жой қурилишининг асосий йўналишлари ишлаб чиқилганини таъкидлади.

Айни вақтда Ўзбекистон ССР Олий Советининг қурилиш ва бинокорлик материаллари саноати ҳамда уй-жой ва коммунал хўжалик комиссиялари ўтказган текширувдан аён бўлганидек, халқ депутатлари Советлари, областдаги бошқа давлат ва хўжалик ташкилотларининг раҳбарлари шаҳарлар ва қишлоқ жойларда уй-жой қурилишини ташкил этишда бурилиш бўлишига эришмадилар, уй-жой муаммосини ҳал этишда йўл қўйиб бўлмайдиган сусткашлик қилмоқдалар. Аҳоли жон бошига уй-жой билан таъминланиш жиҳатидан Андижон области республикадаги ўртача даражадан анча орқада қолмоқда, маҳаллий Советларнинг ижроия комитетларида ва корхоналарда квартира олиш учун навбат кутиб турганлар сони камаймаяпти.

Уй-жой қурилишининг жорий планлари муттасил бажарилмаяпти, қурилиш суръатларини жадаллаштириш ва унинг сифатини яхшилаш резервларидан етарлича фойдаланилмаяпти. Якка тартибдаги уй-жой қурилишига раҳбарликда жиддий нуқсонларга йўл қўйилди. Комплекс программа кўпроқ капитал маблағларнинг давлат манбаларига мўлжаллланган, ер ажратиб бериш масалалари секин ҳал этилмоқда. Областдаги маҳаллий Советлар уй-жойни ҳисобга олиш ва тақсимлашда зарур тартиб ўрнатмаётирлар. Уй-жой фондини талон-торож қилиш, социал адолат ва уй-жой қонунларини бузиш ҳоллари кенг тарқалган. Социал инфраструктурани ривожлантириш муаммолари маҳаллий Советлар эътиборидан четда қолган.

Президиум Андижон область халқ депутатлари маҳаллий Советларининг бу борадаги ишини қониқарсиз деб топди. Область, шаҳар ва район Советлари ижроия комитетлари зиммасига аниқланган камчиликларни бартараф этиш ва энг муҳим умумдавлат вазифасини сўзсиз бажариш учун шошилинч чоралар кўришни юклади. Уй-жой қурилиши программасини бажариш масалаларини Советларнинг сессиялари, доимий комиссияларнинг мажлисларида мунтазам муҳокама қилиш, уй-жой фондини асрашни яхшилашга кун сайин эътибор бериш, бу борада доимий комиссиялар, депутатларнинг группалари ва постлари ролини ошириш зарур деб топилди.

Президиум Савдо министрлигига, Ўзбекбирлашув правлениесига қурилиш материаллари билан савдо қилишни яхшилаш ва якка тартибда уй-жой қураётганларни ана шундай материаллар билан тўла-тўкис таъминлаш учун таъсирчан чоралар кўришни таклиф этди.

Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советига, халқ депутатлари область Советлари ва Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетларига ўзларига қарашли бўлган территорияда уй-жой қурилиши программасини амалга ошириш учун назоратни кучайтириш, квартираларни тақсимлаш чоғида уй-жой қонунларининг, ошкоралик ва социал адолат принципларининг бузилишига барҳам бериш топширилди.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советига регионларда уй-жой қуриш программасининг сифати ва унинг асосланганлиги ҳамда мазкур программанинг амалга оширилиши устидан назоратни кучайтириш, республика уй-жой қурилишини жадаллаштириш юзасидан белгиланган тадбирларнинг бажарилиши учун тегишли министрликлар, давлат комитетлари ва идораларнинг масъулиятини ошириш таклиф этилди.

Мажлисда республика давлат ҳаётининг бошқа масалалари ҳам кўриб чиқилиб, мазкур масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Кун тартибидаги масалаларни муҳокама қилишда Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раиси Ғ. Ҳ. Қодиров, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми раисининг ўринбосари А. П. Романовский, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари Л. Ш. Бекқулбекова, президиум аъзолари Э. Т. Зоҳидов, П. П. Мельников, Ш. Р. Мирсаидов, республика министрликлари ва идораларининг раҳбарлари қатнашдилар.

Меҳнатобод районидаги Ғанишер Юнусов номли совхоз чўлқуварлари 3.818 гектар майдонда ғўза ўстиришаяпти. Она-Ватанга планда белгиланганидан 400 тонна кўп, яъни 5.800 тонна пахта ҳадя этиш мўлжалланган. Айни пайтда далада иш қизғин. 42 та чопиқ трактори унумли ишлатилмоқда. 350 нафар сувчи ниҳолларни обн-тобида суғормоқда. Шунингдек, хўжаликда йиғим-терим мавсумига ҳам пухта тайёргарлик кўрилаяпти.

СУРАТЛАРДА: 1. Пудратчи бригада бошлиғи Зиёдулла Раҳматуллаев (чапда) ва унинг отаси, моҳир сувчи Неъмат Раҳматуллаев ғўза ривожини кўздан кечиришаяпти. 2. Мўл ҳосил нишоналари. 3. Экинга ишлов бериш пайти.

А. ТЎРАЕВ фотолари.

ДЕҲҚОНЧИЛИК АХБОРОТИ

ҚИЗИЛТЕПА

Беш йилликнинг учинчи йилида 66 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 40 центнердан оқ олтин етиштириш учун курашаётган Жданов номли колхознинг Истам Аслонов бошлиқ бригадаси ғўза парваришида пешқадам. Иш звено пудрати асосида ташкил этилган. Эллик нафар колхозчи 10 та оилавий звенога бирлашиб, меҳнат қилмоқда. Ориф Мавлонов, Зоир Каттаев, Файзи Ҳусеинов, Саодат Пўлатова бошлиқ звенолар айниқса ғўзани серҳосил қилиб парваришламоқдалар.

Б. ЭГАМОВ.

НАМАНГАН РАЙОНИ

«Коммунизм» колхозининг Жўрабой Шарипов бошлиқ бригадаси далаларида ниҳоллар баравж ўсмоқда. Ҳар тупда ҳозирдаёқ 9—12 тадан кўсак санаш мумкин. Коллектив бу йил 94 гектар ернинг ҳосилдорлигини ўртача 40 центнердан оширишга бел боғлаган. Дала ишларида Сапура Орипова, Мукаррам Йўлдошева каби колхозчилар фаол қатнашмоқдалар. Шунингдек, Жўрабой Шарипов, Наби Асрақулов, Собир Хўжанов, Жамила Каримова бошлиқ бригадаларда ҳам ҳосил чўғи баланд. Умуман хўжалик бўйича 4,5 минг тонна пахта тайёрлаш мўлжалланган.

А. ҚОРАБОЕВ.

ЗАРБДОР

Ўрозали Давронов бошлиқ бригада «Тараққиёт» совхози маъмурияти билан шартнома тузиб, 352 гектарни уч йилга ижарага олди. Ўттиз тўрт кишидан иборат коллектив 263 гектарда ғўза, 89 гектарда беда ўстираяпти. Чўлқуварлар ҳар гектар ердан камида 20 центнердан хирмон кўтаришни кўзлашган. Айни пайтда экин ривожи баланд. Ғўзага ишлов беришда Нурали Маматкаримов, Ўктам Тўрабоев, Эгам Тўхлиев каби механизаторлар, суғоришда Муҳиддин Мамаюсупов, Турсунали Комилов, Қурол Маматкаримов, Болибек Нишонов сингари миришкорлар ғайрат кўрсатишмоқда.

С. ҚОЗОҚОВ.

ЖАЛОЛҚУДУҚ

Халқлар дўстлиги ордени соҳиби Мамасоли Йўлчиевни «Ойим» совхозида каттаю-кичик ҳурмат қилади. Бу бежиз эмас. У қирқ йилдан бери 2-бўлимнинг 4-бригадасига бошчилик қилмоқда. М. Йўлчиев бригадаси жорий йилда 102 гектарда пахта етиштирмоқда. Она-Ватанга 280 тоннадан зиёд хом ашё ҳадя этиш белгиланган. Иш оила ва звено пудрати асосида йўлга қўйилган. Ҳозир ниҳолларга еттинчи марта ишлов берилмоқда. Тўртинчи сув таралаяпти. Асосий майдонларда ғўзалар машинабоп қилиб ўстирилаяпти. Механизаторлар бригада хирмонининг 200 тоннасини пўлат этаклардан тўкишга сўз беришган.

Р. ПОЛВОНОВ.

ГУРЛАН

«Бу йил эл хирмонига 350 тонна сифатли оқ олтин армуғон этамиз!» — «Правда» колхозининг Қўзибой Авазов бошлиқ бригадаси деҳқонларининг мажбурияти шундай. Коллектив ишни ваъдага яраша олиб бормоқда. 106 гектар ерда ғўза агротехника қоидалари асосида парваришланаяпти. Замира Сафарбоева, Тозагул Султонова, Бибиойша Саидова сингари колхозчилар дала ишларида ғайрат кўрсатмоқдалар.

З. ҚЎЧҚОРОВА.

ОЛТИАРИҚ

Муҳаббат Фахриддинова бошлиқ бригада — Энгельс номли колхоздаги юқори ҳосилли коллективлардан бири. Азаматлар бу йил 64 гектар ерда деҳқончилик қилиб, ҳосилдорликни ўртача 35 центнердан оширишга сўз беришган. Айни пайтда ғўза серкўсак бўлиб ўсмоқда. Экинни суғоришда тажрибали миришкор Тожиали Маҳкамов бош-қош. Асосий майдонлардаги ҳосил машинабоп қилиб етиштирилмоқда.

А. НУРМАТОВ.

ХАТ ТАҲРИРСИЗ БОСИЛМОҚДА

80 ПРОЦЕНТИ МАШИНАЛАРДА ТЕРИЛАДИ

Хўжалигимиз номи кўп йиллар Бутуниттифоқ Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасида турар эди. Бир пайтлари бу ерда 15 минг тоннадан зиёд пахта етиштирилганлигини ҳамма билади. Афсуски, турғунлик даврида у шуҳрат йўқола борди. Тартиб-интизом бўшашди, ерга муносабат ёмонлашди. Камчиликларни бартараф этиш ўрнига кўзбўямачилик, алдамчилик ҳукм сурди.

Эътироф этадиган бўлсак, айрим шахслар икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, қирқ йилга яқин колхозга раислик қилган марҳум Ҳамроқул Нosировни ҳам ошириб ёзувчилар сафига қўйган бўлишса ажаб эмас. Аслини олганда бундай шубҳага мутлақо ўрин йўқ. Гарчи у саводсиз бўлса-да, деҳқончиликни саводхонлардан яхши биларди. У ҳаммага меҳр-муҳаббатли бўлган, энг муҳими — ишнинг кўзини билган.

Ҳозир биз худди шу уста пахтакорнинг йўлидан бораётирмиз. Йил бошида деҳқонларимиз билан бамаслаҳат ишни ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилашдан бошладик. Мавжуд 3.600 гектар пахта майдонининг 1.500 гектари маҳаллий ўғитларга тўйдирилди. Ёки ҳар гектар ерга 15 тоннадан зиёд нури сепиб чиқилди. Эътиборни бригадалар ерини кенгайтиришга қаратдик. 1987 йилда 42 та бригада мавжуд бўлса, бу йилга келиб уларнинг сони 33 тани ташкил этди. Кадрларни танлаш ва тарбиялаш масаласи диққат марказида турди. Эндиликда бригада бошлиқларининг қарийб 50 процентини коммунистлар ташкил этишади.

Оилавий пудратга кенг йўл очиб берилди: колхозда истиқомат қилаётган 1.100 оила пахта майдонларининг ҳаммасини ўз оталиғига олган. Ҳидоятилла Зиётов, Аҳмад Муқимов, Суяркул Аҳмедов, Тиркаш Ғаниевлар ҳозир оила аъзолари билан 10—25 гектар ердаги ғўзани парвариш қилишаяпти. Уларнинг ҳар қайсисига бир гектар ердаги ниҳолга ишлов бергани учун 145 сўмдан 160 сўмгача маош тўланмоқда.

Социалистик мусобақанинг ошкоравийлигини таъминлаш биринчи ўринга қўйилмоқда. Олдинлари колхоз правлениеси, партия, касаба союз, комсомол ташкилотлари беллашув ғолибларини аниқлаб, уларни моддий ва маънавий рағбатлантириб борардилар. Бугун эса бунинг мутлақо акси. Энг яхшиларни пахтакорларнинг ўзлари аниқлашмоқда. Иш юритишнинг бу йўсинда олиб борилиши хўжаликда ошкоравийликни, демократияни таъминлаш билан бирга бригадалар ўртасида меҳнат интизомини мустаҳкамлашга, пахтакорларни касбга муҳаббат руҳида тарбиялашга имконият очиб бераяпти. Яқинда колхозчиларнинг ўзлари Парда Зиётов, Карим Исоқулов, Сувонқул Қосимов бошлиқ бригада аъзоларини, Турсунбой Каримов, Икром Исроилов, Журсун Эргашев сингари механизаторларни, Зоир Рисқулов, Мели Очилов, Тоир Кушанов каби сувчиларни мусобақа ғолиблари деб топишди. Олти ой якуни бўйича улар 2.000 сўмлик турли эсдалик совғалари билан тақдирланишди.

Муҳими шуки, одамлар партиянинг қайта қуриш сиёсатини тўласинча қўллаб-қувватлашмоқда ва астойдил меҳнат қилишмоқда. Ҳозирги пайтда ҳар туп ғўзада 9 тадан тўқ кўсак ҳосил қилиниши, пайкаллар бегона ўтлардан батамом тозаланганлиги бунинг ёрқин далилидир. Ўтган йиллари мактабларнинг маъмуриятларига, ташкилотларга бориб далани ўтдан тозалаш учун ишчи кучи сўрар эдик, ўқувчилар дарсдан қолардилар, ташкилотлар эса планларини бажаролмасдилар. Ана шу йўл билан биз экономикага путур етказардик. Энди ҳамма ўз иши билан машғул. Бу эса хўжаликда ерлар оила пудратига тўлиқ ўтказилиши, бригадалар чек системаси асосида ишлаётгани шарофатидир. Биз бундан 113 минг сўм тежаб қолдик. Олти ойнинг ўзида 1 миллион 156 минг сўм даромад қилинди.

Пахтазорда парвариш бир зум ҳам бўшаштирилмаяпти. Сувчиларнинг, механизаторларнинг иши устидан назорат кучайтирилган. 32 та дала шийпони уларнинг ихтиёрида.

Эндиги вазифа етиштирилган мўл ҳосилни нест-нобуд қилмасдан йиғиштириб олишдир. Шу мақсадда аниқ тадбирлар туздик. Бу йил пахтанинг 80 процентини машиналар ёрдамида йиғиштирамиз. 50 та агрегатнинг ҳар бири билан 130 тоннадан пахта терилади. 14 та кўрак юладиган, 14 та чувийдиган механизм мавсумга шай. Хом ашё 54 та транспорт трактори ёрдамида 110 та тележка билан қабул пунктларига етказиб берилади.

Теримда 10 та группа қатнашади, ҳар бирига 5 та машина бириктириб қўйилади. «Пахта-88» деб номланган группага колхознинг етакчи мутахассислари раҳбар этиб тайинландилар. Шу билан бирга техник хизматни яхшилаш мақсадида 10 та махсус группа фаолият кўрсатади.

Ўтган йиллари биз ҳар бир агрегатни бир кишига топшириб қўярдик. Энди эса унга икки механизатор мутасадди. Шу ниятда жорий йилнинг ўзида 30 нафар ёш механизатор тайёрладик.

Дала гвардиячиларини рағбатлантириш мақсадида бир машинада 200 тоннадан зиёд пахта терган кишига енгил автомашина ажратилади. Мавсум сўнгида иккинчи ва учинчи ўринни олган механизаторлар мотоцикл ҳамда телевизор билан мукофотланадилар. Терим группалари ўртасида битта Қизил байроқ, бешта кўчма вимпел таъсис этилди. Бригадалар ўртасида эса биринчи ўринни олганга Қизил байроқ ҳамда вимпеллар, эсдалик совғалари топширилади.

Шундай қилиб биз бу йил 8.500 тонналик улкан хирмоннинг 6.400 тоннасини бункерлардан тўкишга эришамиз. Пахтачиликдан 7 миллион 578 минг сўм даромад, 1,5 миллион сўм соф фойда олишни мўлжаллаяпмиз.

Мавсумни муваффақиятли ўтказиш учун биринчи сентябрдаёқ ғўза баргини сунъий тўктиришни бошлаб юборамиз. Бунда заҳарли химикатлардан фойдаланишга йўл қўйилмайди. Барча майдонларни ерда юрувчи бешта агрегат ёрдамида қўлдан чиқарамиз.

Қолоқлик доғини ювиш учун ҳар гектар ердан камида 26 центнердан оқ олтин олиниши таъминланади. Ҳосилнинг ҳаммасини ёрдамчи олмасдан, яъни ўз кучимиз билан йиғиштириб саранжомлаймиз.

Терим пайтида пахтакорларга барча қулайликлар яратиб берилади. Оммавий-сиёсий, ташкилий ишлар янада кучайтирилади. Коммунистлар авангардлиги таъминланади. Нобудгарчиликка барҳам бериш учун 10 та халқ контроли постлари ташкил этилади. Дала шийпонларида «Жанговар варақа» мунтазам чиқарилади.

КПСС Бутуниттифоқ XIX конференцияси, КПСС Марказий Комитетининг июль (1988 йил) пленуми қарорларини амалга ошира бориб, зиммадаги социалистик мажбуриятни ҳеч шубҳасиз шараф билан бажарамиз: она-Ватанга 9.000 тонна пахта етказиб берамиз. Шу билан бирга Озиқ-овқат программаси ижросига ҳам муносиб ҳисса қўшилади.

А. ЭШОНҚУЛОВ,
Жиззах районидаги «Москва» колхози правлениесининг раиси.
Т. НУРИДДИНОВ,
партия комитетининг секретари.
С. ТУРОПОВ,
касаба союз комитетининг раиси.
С. ЭШОНҚУЛОВ,
комсомол комитетининг секретари.

МУҲОКАМА УЧУН МАВЗУ

ПАХТА ТЕРИМИ: ЭСКИДАН ВОЗ КЕЧИБ, ЯНГИЛИК ЯРАТИБ

М. МУҲАММАДЖОНОВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги

Пахта йиғим-терими яқинлашмоқда. Айтиш мумкинки, деҳқонларимиз ўзларининг фидокорона меҳнатлари билан планни қоплайдиган даражада мўл-кўл ҳосил етиштирдилар. Энди ҳамма гап уни саранжом-саришта қилишда қолди.

Маълумки, пахта териш ва тайёрлаш кўп йиллардан буён республика, область, район ташкилотларининг бевосита аралашуви билан амалга оширилди. Хўжаликларга дефолиацияни қачон бошлаш, уни қачон тугатиш ҳақида юқоридан айтиб турилди. Йиғим-теримни бошлаш ва туграллаш муддатларини ҳам юқори ташкилотлар қолипга солдилар, давлатга пахта топшириш бўйича беш кунлик топшириқлар белгиланди. Бунда хўжалик раҳбарлари ва мутахассисларининг фикрига мутлақо қулоқ солинмас, улар юқоридан берилаётган кўрсатмаларнинг кўр-кўрона ижрочисига айланиб қолишганди. Пайкалларда бир мисқол пахта учрамасада план ва мажбурият бажарилмаса ерларни шудгорлашга рухсат йўқ эди.

Терим мавсумида республиканинг ҳамма жойида штаблар тузилди, шов-шув кўтарилиб, зарурат бўлса-бўлмаса каттаю-кичик — ҳамма сафарбар этилди. Ана шу пайтда саноат, қурилиш, соғлиқни сақлаш, маданият ва фан оқсади. Чунки ходимларнинг кўп қисми йиғим-теримга сафарбар этилади, қолганлар эса амалда ҳеч иш қилишмайди. Хўжаликлар раҳбарлари ҳам меҳнатни ташкил этиш, ишчи кучларидан тўлиқ фойдаланиш борасида бош қотирмайдилар, далада ишлаётганларга зарур шароит яратишга эътибор берилмайди.

Сўнгги йилларда йўл қўйилган асосий хатолардан бири шуки, республиканинг кўп хўжаликларида бригада, оила ва ижара пудрати фақат йиғим-терим бошланишигача сақланаяпти, холос. Мавсум бошланиши ҳамоно пахтакорларнинг ҳосилдорликни ошириш, маҳсулот сифатини яхшилашга бўлган манфаатдорлиги барбод бўлаётир.

1987 йилда жами хўжаликларнинг қарийб 30 проценти давлатга зарар келтирди, шунча хўжалик эса йилни аранг якунлади. Бу нафақат пахтачиликдаги ишларимизнинг қониқарсиз эканлиги, балки ерга тўкилган пахтага ҳаддан ташқари ружу қўйганлигимиз оқибатидир. Чунки бу хом ашёнинг асосий қисми тўртинчи сортга топширилмоқда. Ўтган йили республикада 17 процент, ҚҚАССРда 25,6, Навоий областида 24,7 процент ана шундай хом ашё тайёрланди. Бундай пахта хўжаликларга икки-уч ҳисса қимматга тушади ва биринчи сортларга топшириш эвазига олинадиган фойдани ютиб юборади. Тўртинчи сорт пахтани териш ва топшириш тармоқ оёғидаги кишан бўлиб, унинг ортга кетишига олиб келган сабаблардан биридир.

Раҳбарлик қилишнинг буйруқ бериш ва тазйиқ ўтказиш усули қишлоқ хўжалигидаги ўпирилишлар, оммавий қўшиб ёзиш, порахўрлик ва бошқа жиноятларнинг асосини ташкил этди. Буларнинг ҳаммаси давлатга, колхоз-совхозларга ҳамда республикамизнинг барча меҳнаткашларига жуда катта иқтисодий, маънавий зарар келтирди ва келтирмоқда.

Пахтачиликни чинакам юксалтириш учун аввало колхоз-совхозларга раҳбарлик қилишнинг услубларини тубдан қайта қуриш керак. Бутуниттифоқ партия XIX конференцияси: «Колхоз ва совхозларга буйруқ бериш йўлидаги ҳар қандай уринишлар дарҳол тўхтатилиши керак. Улар ички хўжалик фаолияти масалаларини мустақил ҳал этишга, хўжаликлараро алоқаларнинг ва ишлаб чиқариш хизматининг усулларини белгилаб олишга қодир» деб жуда тўғри таъкидлаб ўтди.

Шундан келиб чиққан ҳолда биз пахта ҳосилини йиғиб-териб олишни ташкил этиш бўйича қуйидаги таклифларни кенг муҳокамага қўйишни лозим топдик.

Колхоз-совхозларнинг раҳбарларига, мутахассисларига дефолиацияни қачон ва нима билан ўтказиш, ҳосилни териб олиш, ерларни шудгорлаш муддатларини белгилашда тўла мустақиллик бериш керак. Улардан фақат пировард натижа — пахта хом ашёси (тола) ва бошқа қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари сотиш бўйича давлат буюртмалари ҳамда шартнома мажбуриятларини бажаришни талаб қилиш лозим.

Республика, область, район газеталарида пахта тайёрлаш бўйича маълумотларни беришдан воз кечиш керак. Ўтган йиллар тажрибасининг кўрсатишича, бу маълумотлар пахтани жадал териб олиш ва давлатга топширишни тезлатишга тўғридан-тўғри чақириқ бўлиб, хом ашё сифати ҳамда салмоғига зарар етказади.

Узоққа боришнинг ҳожати йўқ. Пахта тайёрлашдек катта аҳамиятга эга бўлган дон ўрим-йиғими даврида кундалик ва беш кунлик маълумотлар республика матбуотида эълон қилинмайди. Йиғим-терим мавсуми тугалланганлиги ва дон тайёрлаш планлари қандай бажарилганлигини биз Статистика давлат комитети хабарлари, матбуотда босилган шарҳлардан билиб оламиз. Бу тартибни пахтачиликда ҳам жорий этишимиз даркор.

Республика Агросаноат давлат ва Статистика давлат комитетлари ходимлари вақти-вақти билан қишлоқ хўжалиги ишларининг бориши ҳақида матбуотда чиқиб туришлари, терим мавсуми охирида эса планларнинг бажарилиши, эришилган ҳосилдорлик, машина терими, районлар ва областлар бўйича (областларда хўжаликлар бўйича) асосий иқтисодий кўрсаткичлар акс этган маълумотлар эълон қилиниши мумкин.

Беш кунлик ёки ўн кунлик мобайнида давлатга пахта топширишда юқори суръатни таъминлаган хўжалик ва районларни мукофотлаш учун кўчма Қизил байроқ таъсис этишдан ҳам воз кечиш шарт. Буни йиллик якунларга қараб, пахтачилик ва қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларида эришилган асосий кўрсаткичларни ҳисобга олган ҳолда анчагина мукофотлар ажратиш йўли билан ҳал этиш мумкин.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг V пленумида КПСС Марказий Комитетининг Тожикистон ССР партия, совет ва хўжалик органларининг 1986 йил ҳосилини студентлар, техникумлар, ҳунар-техника билим юртлари ўқувчиларини жалб этмай, мактаб ўқувчиларини ўқишдан қолдирмай йиғиб-териб олиш ҳақидаги қарори қўллаб-қувватланган, у ижро учун қабул қилинганди. 1987 йил июль ойида бўлиб ўтган республика партия-хўжалик активи йиғилиши резолюциясида эса пахта йиғим-теримига ўқувчиларни сафарбар қилмаслик ёзиб қўйилганди. Бироқ қарор қоғозда қолиб кетди.

Пахта теримига мактаб ўқувчиларинигина эмас, студентлар, техникумлар, ҳунар-техника билим юртлари талабалари ҳамда шаҳар аҳолисини жалб қилмаслик керак. Шу билан бирга шаҳарликларни бир кунга теримга олиб чиқишни ҳам таъқиқлаш лозим. Чунки бу иқтисодий нуқтаи назардан олиб қараганда хўжаликка ҳам, давлатга ҳам катта зарар.

Биз теримчиларга пахтанинг килограммига қараб ҳақ тўланиши мақсадга мувофиқ эмас, деб ҳисоблаймиз. Энг асосийси — пудратчи бригада ва звенолар ишига ҳақ тўлаш улар эришган пировард натижаларга тўла боғлиқ бўлиши лозим. Колхоз правлениеси ва совхоз дирекцияси пудратчи бригадалар, оилавий звенолар, ижарачи коллективлар билан тузган шартнома мажбуриятларини тўла бажаришлари зарур. Ана шундагина пахтакорларнинг ҳосилдорлик ва сифатни оширишга бўлган қизиқишларини кучайтириш мумкин.

Жойларга вакиллар жўнатишни тўла тугатиш, колхоз-совхозларга, районларга, областларга турли комиссиялар юборишни иложи борича камайтириш керак. Шунинг ўзи хўжаликларни ишга юқоридан билиб-билмай аралашувлардан, анчагина ташвишлардан халос қилади, раҳбарлар ва мутахассисларнинг мустақил ишлашларига имкон беради.

Машина теримини ташкил этишга муносабатни ҳам тубдан ўзгартириш талаб қилинади. Ҳозир республикамизда жами ҳосилнинг атиги 30—40 проценти механизмлар ёрдамида териб олинаяпти. Пахтачиликдаги ана шу энг асосий масалада йил сайин ижобий ўзгариш бўлмаётган экан, бунда масала фақатгина «антимеханизаторлик» кайфиятлари ёки хўжалик ва район раҳбарларининг йиғим-теримни механизациялашга етарли баҳо беришмаётганида эмас. Иллат бошқа томонда. Қатор сабаблар борки, уларни йўқотмасдан туриб ҳосилни машинада териш муаммосини ечиб бўлмайди.

Аввало пахтанинг одатдагидан 10—12 кун эрта етилишини таъминлайдиган янги технология лозим. Унинг асосини қуйидагилар ташкил этиши керак:

юқори сифатли чигит олиш учун уруғчиликка муносабатни қайта кўриб чиқиш зарур. Ҳозир уруғчилик хўжаликларига хом ашё тайёрлаш учун план бериладики, уни элита ва юқори классли уруғлик тайёрлашга йўналтириш, мўл, сифатли уруғлик етиштирган хўжаликларни тегишли равишда рағбатлантириш лозим. Кейинчалик уруғлик экишга тайёрлаш билан жиддий шуғулланиш: вегетация даврида пайкалларда ўсимликнинг турлича ривожланишига тўла барҳам бериш ниятида чигитни ҳажми, миқдори бўйича саралаш керак;

ҳамма ерда (айрим районлардан ташқари) шудгорлашни 10—15 ноябргача, жанубий районларда эса декабрь ойининг бошларига қадар туғаллаш, экишни фақат шудгорланган ерда амалга ошириш лозим ва бу деҳқончилик қонунига айланмоғи даркор;

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Ўсимликлар экспериментал биологияси илмий тадқиқот институти томонидан ишлаб чиқилган ва амалда синовдан яхши ўтган деҳқончиликнинг янги системасига кўчиш керак: у минерал ва органик ўғитларни қатламлаб солган ҳолда тупроқни чуқур (50—60 сантиметр ва ундан зиёдроқ) юмшатиш, беда билан оралиқ экинларни қўшиб экиш, эски бедазорларни чуқур (50—60 сантиметр) ағдариб ҳайдаш, сўнгра маккажўхори (жўхори) экиш ва кейинчалик шу ерни оддий усулда шудгорлаб, 4—7 йил ғўза ўстиришга асосланган. Бундай қилиш кучли, юқори унумли қатламни юзага келтиради, тупроқнинг шудгор остидаги қатламини, яъни «иккинчи қўриқ»ни қишлоқ хўжалиги оборотига киритади, ерга гумус, биологик азот тўпланишини бир ярим баравар оширади. У бегона ўтларга қарши курашда кучли восита бўлиб хизмат қилади, гербицидлардан фойдаланмасликка имкон беради, суғоришда оби ҳаётни 20 процентга тежайди. Натижада майдон бирлигидан озуқа олиш 50—60 процент, ҳосилдорлиги 25—30 процент ортади;

ҳосили машинада териш учун ажратилган майдонларда яганалаш 5—10 майгача туғалланиши зарур;

бу пайкалларда июль охиридан 8—10 августга қадар яхшилаб чеканка ўтказиш, бунинг учун махсус агрегатлардан фойдаланиш;

суғоришни қатор оралатиб ўтказиш, чигит экиш, ниҳоллар парваришини 60х80 сантиметр схема асосида амалга оширишга ўтиш;

шўрланган ҳамма ерларни тубдан мелиорациялаш;

пахта териш ва тўкилган ҳосилни йиғиб оладиган машиналар конструкциясини яхшилаш.

Ҳосил етиштиришнинг бу янги технологиясига ўтиш йиғим-теримни механизациялаш муаммосини ҳал қилибгина қолмай ялпи хирмонни анча кўпайтириш, сифатни ошириш, таннархни камайтириш имконини беради.

Таъкидлаш керакки, бу йил пахта териш машиналаридан кенг фойдаланиш имкони туғилди. Ғўза ривожи 10—12 кун олдинда. Бу эса дефолиация ва машина теримини барвақтроқ бошлаш, унинг салмоғини 50—60 процентга етказишга олиб келади.

Шуларни ҳисобга олиб машина терими бўйича юқоридан қаттиқ топшириқ бермаслик, барча хўжаликларга қисқа муддатда ҳамма нарсани (ўсимликнинг ўсиши, ҳосил тўплаши, кўсакнинг етилиши, ишчи кучи, машиналар ва бошқалар билан таъминланиш даражаси) ҳар томонлама ҳисоб-китоб қилиш, машина теримининг аниқ ҳажмини белгилашга имкон бериш керак.

Кўп йиллик тажрибадан маълум бўлишича, ғўзанинг паст қисмида очилган 2—3 та бўлиқ чаноқдаги пахтани машина шпиндели қамраб ололмайди ва уни терим пайтида ерга тўкиб юборади. Аслида биринчи сорт бўлган ва ҳосилнинг 15—20 процентини ташкил қиладиган бу пахта кўпинча ерда топталади, хасхашакка, тупроққа аралашиб, ёмғир остида қолади ва сифати пасаяди. Кейинчалик уни йиғиштириб олишга ғўза тупидан териб олганга қараганда 3—4 баробар ортиқ меҳнат сарф бўлади ва у асосан тўртинчи сортларга сотилади. Бу эса колхоз ва совхозларнинг иқтисодига катта зарар етказади. Демак, аввало биз ўзимиз сифатли пахтанинг ерга тўкилишига йўл қўямиз ва сифатини пасайтирамиз-да, сўнгра катта қийинчиликлар, беҳад сарф-харажат эвазига уни ердан йиғиб оламиз. Тўкилган пахтани териш эса, шубҳасиз, йиғимда оқсашга олиб келади, одамларни оммавий ёрдамга жалб этишга мажбур қилади, машиналар кўпроқ ишлатилишига йўл бермайди.

Фақат паст сифатли тола олинадиган, тўкилган ва сўнгги чаноқлардаги пахтани териб топшириш керакми, керак эмасми — буни хўжаликларнинг ўзлари ҳал қилишлари шарт. Агар уни йиғиб олиш хўжалик учун фойдали бўлса теришсин, зарар келтирса ерга қўшиб ҳайдаб юборишсин. Бу йўлни амалга ошириш хўжаликларнинг иқтисодий жиҳатдан мустаҳкамланиши, рентабеллиги ошишида катта аҳамиятга эга. Бундан ташқари у келгусидаги мўл ҳосилнинг гарови бўлган шудгорлаш, бошқа дала ишларини ўз вақтида сифатли ўтказишга ҳам ёрдам беради.

Сурхондарё область агросаноат комитетининг маълумотларига кўра 1986 йилда областда тўртинчи сортга қабул қилинган тўкилган пахта ва сўнгги чаноқлардаги ҳосилни териб олишдан 11 миллион сўм зарар кўрилди. Бу ҳол ҳаммага қаттиқ ботди. Ўтган йили область пахта тайёрлаш планини тўлдириши учун 2,5 процент етмай қолди. Агар ерда ётган ҳосил терилса, план ошириб бажариларди. Область ташкилотлари ҳисоб-китоб қилиб кўришди, мободо шундай қилинса, колхоз ва совхозлар 5 миллион сўм зарар кўрардилар. Шунинг учун теримни тўхтатиш ва майдонларни ҳайдаб юбориш ҳақида тўхтамга келинди.

Хўжаликларда, айниқса ишчи кучи етарли бўлган колхоз ва совхозларда дефолиация бошлангунча машина теримига ажратилган ҳамма пайкалларда ғўзанинг пастки қисмидаги очилган пахтани қўлда териб олиб, сўнгра ҳар бир даладаги ўсимлик ҳолатини назарда тутган ҳолда дефолиация ўтказиш тўғри бўларди.

Машина теримини кўсакларнинг 80—90 проценти очилганда бошлаш керак. Ҳосилнинг қолган қисми далаларнинг ҳолатидан келиб чиқиб, кўсакларнинг очилишига қараб иккинчи машина теримида ёки кўрак узиш агрегатлари ёрдамида йиғиштириб олинади. Ишни бундай ташкил этиш ҳар томонлама фойдали. Тўкилганини қўлда териш ва ҳосилни йўқотишга деярли барҳам берилади, юқори сортлар салмоғи ортади, механизмлардан фойдаланишга кенг йўл очилади.

Бундай тажриба 60-йилларда «Пахтакор» совхозида, хўжаликнинг ўша даврдаги директори, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони В. Н. Куликов томонидан ўтказилган ва яхши натижаларга эришилганди. Бироқ бунақа тажриба ўтказган ташаббускорларни «антимеханизаторлик»да айблаган, масаланинг қўйилишини пахтачиликни комплекс механизациялаш сиёсатига зид дегувчилар топилганди.

Пахта йиғим-теримининг иккинчи даври совуқ тушиб, ёғингарчиликлар бошланганда анча қийинчилик билан ўтади. Хўжаликларни ҳосилнинг «сўнгги мисқолларигача», «ҳар қанақа об-ҳаво шароитида», «қандай бўлмасин» териб олишга мажбур қилишади. Бу даврда терилган пахта намлиги юқори бўлганлиги учун хирмонларда, йўлларда, усти ёпиқ майдончаларда қуритилади, оёқ остида топталади — сифати пасаяди. Натижада катта сарф-харажатларга йўл қўйилади. Тўртинчи сорт хом ашёни териб олиш ва давлатга сотишдан ҳар область йилига ўн миллион сўмлаб зарар кўради. Аслида эса бу ҳосилнинг анчагина қисмидан саноатда фойдаланилмайди.

Шу билан бирга чаноқлардаги пахта ёғингарчиликлардан кейин ғўза тупининг ўзида яхши қурийди. Аммо бунинг учун сабр қилиш, кимлигидан қатъий назар «қандай бўлмасин», «ҳар қандай об-ҳаво шароитида», «сўнгги граммларигача» териб олишга буйруқ бериш ва тарғибот қилишни таъқиқлаш лозим. Бунда гап йиғим-терим ишлари стратегиясини танлашда хўжаликларнинг мустақиллиги ҳақида бормоқда.

Шундай қилиб ҳозиргача йўл қўйилган нуқсонларни тугатиш учун пахта етиштириш ва йиғиб-териб олишни тубдан қайта қуриш зарур. Яъни, бошқаришнинг маъмурий-буйруқбозлик усулларидан иқтисодий бошқарув усулига ўтиш, колхоз ва совхозларни маълум бир вақтда юқори кўрсаткичга эришишга эмас, ўзини ўзи маблағ билан таъминлашга, юқори пировард натижаларга йўналтириш керак.

Норин районидаги Энгельс номли колхозда сутчилик фермасининг юк машинаси ҳар куни хонадонлар бўйлаб айланиб чиқади. Шахсий хўжаликни намунали йўлга қўйган оилалар эҳтиёждан ортиқча маҳсулотни давлатга топширмоқдалар. Шу пайтгача тайёрланган 330 тонна сутнинг 52 тоннаси хонадонлардан олинди.

СУРАТДА: уй бекаси Меҳриниса Ортиқова сут топшираяпти.

В. МОЛГАЧЕВ ва Т. ҲАМРОҚУЛОВ фотоси.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумида

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ёш авлодга таълим ва коммунистик тарбия беришда кўп йил самарали ишлаганлиги учун Тошкент область Калинин районидаги Охунбобоев номли 8-мактаб она тили ва адабиёт ўқитувчиси ўрток Инобат Расуловна **Иброҳимова**га «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ўқитувчи» фахрий унвони берди.

* * *

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми кўп йил самарали ишлаганлиги, қишлоқ хўжалигини ривожлантиришдаги хизматлари учун Наманган область Тўрақўрғон районидаги Ленин номли совхоз-завод директори ўрток Боқижон **Икромов**га. «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган қишлоқ хўжалик ходими» фахрий унвонини берди.

* * *

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми кўп йил самарали ишлаганлиги ва актив ижтимоий фаолияти учун Ўзбекистон кар-соқовлар жамияти марказий правлениеси президиумининг раиси ўрток Боқи **Мирхўжаев**га «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган социал таъминот ходими» фахрий унвони берди.

* * *

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми совет органлари ва маданият муассасаларида кўп йил, самарали ишлаганлиги учун Наманган область ижроия комитетининг мукофотлар ва халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмаси масалалари билан шуғулланувчи бўлими мудири ўрток Мария Ивановна **Шапкина**ни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлади.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

ЗИЁУЛ ҲАҚ ҲАЛОКАТИДАН КЕЙИН ПОКИСТОНДАГИ ВАЗИЯТ

ИСЛОМОБОД. (ТАСС). Покистон президенти Зиёул Ҳақ авиация фалокатида ҳалок бўлгандан кейин конституцияга биноан давлат бошлиғи вазифасини ўз зиммасига олган Покистон парламенти сенатининг раиси Ғулом Исҳоқхон миллий радио ва телевидение орқали баёнот билан чиқди. У Покистонда фавқулодда ҳолат жорий этилганлигини эълон қилиб, айни вақтда конституциянинг амал қилиши давом этади, деди. Мамлакатда ўн кунлик мотам эълон қилинди. Барча давлат муассасалари ва ўқув юртлари уч кун муддат билан ёпиб қўйилди. Ғулом Исҳоқхоннинг айтишича, шу йил 16 ноябрга тайинланган парламент сайлови кўрсатилган муддатда ўтказилади, мавжуд федерал ва вилоят ҳукуматлари ўз фаолиятини давом эттиради. Мамлакатнинг ташқи сиёсатида биронбир ўзгариш бўлмайди. Покистон, деб маълум қилди Ғулом Исҳоқхон, ўз зиммасига олган барча халқаро мажбуриятларни бажаради.

Янги раҳбар фавқулодда кенгаш тузилганлигини ҳам маълум қилди. Кенгаш составига марказий ҳукуматнинг бош министри, вилоятларнинг бош министрлари ва губернаторлари, шунингдек қуролли кучлар уч тури штабларининг бошлиқлари кирди. Мирза Асломбек Покистон қуруқликдаги қўшинлар штабининг бошлиғи этиб тайинланди, шу вақтгача у штаб бошлиғининг ўринбосари эди.

Фавқулодда кенгаш қарорига биноан Покистонда қонунчилик ва тартибни сақлаб туриш вазифалари армия зиммасига юкланди.

Ҳарбий хизматчилар давлат муассасаларини қўриқлашни кучайтириб, кўчаларда соқчилик қилмоқдалар.

Ғулом Исҳоқхон авиация фалокати сабабларини текшириш бошланганлигини маълум қилди. У Зиёул Ҳақнинг самолёти ҳавода портлаганлигини айтиб, қўпорувчилик эҳтимолдан холи эмаслигини уқтирди.

Покистон маъмурлари АҚШ маъмуриятининг фалокатни текширишда Америка экспертлари қатнашиши тўғрисидаги таклифини қабул қилдилар. Фалокат пайтида Зиёул Ҳақдан ташқари АҚШнинг Покистондаги элчиси А. Рафел, шунингдек АҚШнинг Покистондаги ҳарбий миссияси бошлиғи бригада генерали Г. Уоссом ҳам ҳалок бўлдилар. Улар, ахборот агентликларининг таъкидлашича, Исломобод АҚШдан харид қилишни мўлжаллаган Американинг М-1 танкини синаб кўриш учун бораётган эдилар.

* * *

ДЕҲЛИ. (ТАСС). Оппозициядаги энг катта Покистон халқ партиясининг ҳамраиси Беназир Бхутто хоним чет эл журналистлари билан суҳбатда мамлакатда демократик ўзгаришлар бўлиши жадаллашади, деб ишонч билдирди. Покистон халқ партияси ва мамлакатнинг оппозициядаги бошқа партиялари, деди у, ана шу жараёнларда қатнашишга тайёрдир. Бундай жараёнлар конституцияга тўла-тўкис мувофиқ бўлиши ва барқарорликни мустаҳкамлашга кўмаклашиши зарур. Биз мамлакатдаги ҳокимият конституцияга мувофиқ Покистон парламенти сенатининг раисига топширилганлигидан мамнуният билдирамиз ва халқ ҳукуматни сайлашига ҳамда ҳокимият тўла-тўкис халқ ихтиёрига берилишига кўмаклашиш ниятидамиз. Зиёул Ҳақ ҳукумати, деди у, мамлакатни зўравонлик усуллари билан идора қилган эди. Ҳозир мамлакатда қўрқув ваҳимаси пасайди ва халқ демократия учун курашни кучайтиради, деб таъкидлади Беназир Бхутто хоним.

АБДУЛ ВАКИЛНИНГ МАТБУОТ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС). Афғонистон теварагидаги вазиятни бартараф этишга ва миллий ярашга эришишга қаратилган Женева аҳдлашувларини тезроқ рўёбга чиқариш мамлакатда тинчлик ва барқарорликка эришишнинг бирдан-бир тўғри ва ишончли йўлидир. Норасмий визит билан Финляндияга келган Афғонистон ташқи ишлар министри Абдул Вакил журналистлар ҳузурида шу ҳақда гапирди.

Бироқ Покистон Женева аҳдлашувларини бузиб, одамларнинг ватанига қайтишига тўсқинлик қилишни давом эттирмоқда, деди министр. Министр ғарбдаги баъзи газеталарнинг совет қўшинлари Афғонистондан шиддатли жанглар билан олиб чиқиб кетилмоқда, деган уйдирмаларини рад этди. Совет қўшинларининг хатти-ҳаракати Женева аҳдлашувлари имзоланган пайтдан бошлаб ўзини ўзи ҳимоя қилиш доирасидан четга чиқмаяпти, деб таъкидлади у.

Афғонистон раҳбарияти, деди А. Вакил, мазкур мамлакат президенти Зиёул Ҳақ фожиали ҳалок бўлганлиги муносабати билан Покистон халқига таъзия билдиради.

«Узагростройтеплица» трестига қарашли хўжаликлараро механизациялашган 451-кўчма колонна бунёдкорлари Гулистонда 3 минг тонна мева-сабзавот сақланадиган омбор қурилишини жадал олиб бормоқдалар. Бу ерда ҳозирнинг ўзидаёқ 1 миллион 200 минг сўмлик иш адо этилди. Қурувчилар муҳим объектни муддатидан бир ой илгари фойдаланишга топшириш учун астойдил ҳаракат қилмоқдалар.

СУРАТЛАРДА: 1. Пешқадам пайвандчи Олег Демиденко. 2. Монтаж ишлари олиб борилаётган участкалардан бири.

Ҳ. СОЛИҲОВ фотолари.

Фан — ишлаб чиқаришга

ЭЛЕКТРОН НАЗОРАТЧИ

Фарғона политехника институтида яратилган оптоэлектрон автомат пилланинг нозик ипларига зарар етказмаган ҳолда катталиги, қалинлиги ва сифатига қараб тез, бехато саралайди.

Шу вақтга қадар пиллакашлик корхоналарида кўп меҳнат талаб қиладиган бу операцияни бажариш учун икки хил: кўз билан чамалаб қўлда саралаш ва механик усул қўлланиларди. Иккала усул ҳам кам унумли бўлиб, бирқанча камчиликлари бор. Масалан, механик саралаш чоғида пилланинг шакли бузилади, ип узилади.

Профессор Муҳитдинов раҳбарлигидаги олимлар яратган қурилма сезгирлиги, ишлатишда пухта-пишиқлиги ва аниқ ишлаши билан фарқ қилади. Битта автомат саккиз нафар пилла саралoвчининг ишини бажаради ва пилла сифатини анча яхшилайди.

Янгилик Фарғона пиллакашлик фабрикасида синовдан муваффақиятли ўтди. Иқтисодчиларнинг ҳисоб-китобларига қараганда, битта оптоэлектрон асбобдан фойдаланиш ҳар йили корхонага ўн минг сўм маблағни тежаб қолишга имкон беради.

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

ЖДАНОВ (Донецк области). Бу ерда очилган геронтология маркази дастлабки беморларни қабул қилди. Уруш ва меҳнат ветеранларига мўлжалланган, ҳозирча Донбассда ягона бўлган ана шу даволаш-соғломлаштириш муассасаси депутатларнинг ташаббуси билан бунёд этилди. Шифохона ҳар куни 120 кишига хизмат қилиши мумкин. Кексайганида ёлғиз қолган кишиларга бу ерда медицина ёрдами бериш билангина кифояланишаётгани йўқ. Инспекторларнинг сайёр бригадаси уйга озиқ-овқат етказиб беради, уй-жойни, рўзғор техникасини ремонт қилишда, қишга кўмир-ўтин ғамлашда кўмаклашади. Ҳозир ана шу саноат шаҳрининг барча районларида депутатларнинг назоратида узоқ умр кўриш марказлари очилмоқда.

* * *

ЖАМБУЛ (Қозоғистон ССР). Жамбулдаги енгил ва озиқ-овқат саноати технологияси институтининг студентлари тайёрлаган буюмлар халқаро бозорга чиқди. Ушбу олий ўқув юртида очилган «Нафосат» илмий-ишлаб чиқариш кооперативи Болгариянинг «Коопинжиниринг» фирмаси билан ҳамкорликда ишлаяпти. Харидорларнинг эҳтиёжини ўрганиш мақсадида маҳсулот СССР ва Болгарияда, шунингдек бошқа мамлакатларнинг бозорларида сотиш учун тавсия этилади.

* * *

ИГНАЛИНА (Литва ССР). Энергетиклар яшайдиган Снечкус шаҳарчасидаги ёшлар ётоқхоналаридан бирида жамоатчилик асосида ишлайдиган биринчи болалар боғчаси очилди. Бу ишга бош-қош бўлган шаҳар Советининг уй-жой-коммунал бўлими комсомоллари биринчи қаватдаги квартирани ётоқхонага ва болалар ўйнайдиган хонага айлантирдилар. Шу ердаги болалар боғчалари ходимлари ўз ҳамкасбларига мебель ва ўйинчоқлар беришди. Улар жажжи болаларга нонушта, тушликни ҳам жўнатиб туришибди. Оналар эса иш жойларидан уларга кўчма график асосида берилган бўш кунларда навбати билан болаларга қарамоқдалар. Методистлар ва педагоглар ҳам ота-оналарнинг ўзларидир. Участка врачлари болалар саломатлигини мунтазам кузатиб турадилар. Бу тажрибани болалар боғчаларида ўрин жуда тақчил бўлиб турган Снечкус шаҳридаги бошқа ёшлар ётоқхоналари ва оилалар яшайдиган ётоқхоналарда ҳам кенг ёйиш назарда тутилмоқда.

* * *

УЛЬЯНОВСК. Ульяновск бадиий галереясида намойиш этилаётган асарларда Октябрь революцияси доҳийсининг таржимаи ҳоли саҳифалари акс этган. Бу ерда «Тасвирий санъатда В. И. Ленин образи» деган мавзуда экспозиция ташкил этилди. Унга Ватанимиз графикаси усталарининг Совет ҳокимияти йилларида яратган энг яхши асарлари қўйилган. Рус давлат музейининг ходимлари Волга бўйидаги шаҳарда махсус намойиш этиш учун кўпгина асарларни юбордилар.

* * *

ВЛАДИВОСТОК. Владивосток ўлкашунослик музейида Владимир Висоцкий ижодига бағишланган кўргазма очилди. Бу ерда СССР Журналистлар союзининг Бутуниттифоқ фотомаркази танлаб олган 150 дан кўпроқ сурат намойиш этилмоқда. Фотоусталарнинг асарларида шоирнинг Приморье ўлкасида шеър ўқиб, қўшиқ айтаётгани, унинг денгизчилар ва балиқчилар билан учрашувлари акс этган. Кўргазма программасига кўра «Изланиш» ҳаваскорлик қўшиқлари клуби аъзоларининг концертлари бўлади. Бу ижодий коллектив ажойиб қўшиқчи поэзиясининг юксак гражданлик анъаналарини давом эттирмоқда.

(ТАСС).

УМУМХАЛҚ НАЗОРАТИ

Масала кўндаланг қўйилади

ЖИДДИЙ ЭЪТИБОР ЗАРУР

Ҳар йили ёз фасли партия, совет, касаба союз ташкилотлари, маориф ва соғлиқни сақлаш муассасалари ўқувчилар таътилини мароқли, сермазмун ўтказиш ҳақида қайғурадилар. Республикамиздаги мавжуд тўрт мингдан зиёд пионерлар лагери бутун фасл мобайнида болалар хизматида бўлади. Жумладан, жорий йилда 1 миллион 276 минг ўқувчи лагерларда ҳордиқ чиқарадилар, 17 мингдан зиёд ўғил-қиз ёш туристлар станциялари томонидан уюштириладиган экскурсия ва юришларда иштирок этади, турбазаларда дам олади. Шу мақсадлар учун жами 39 миллион сўм ажратилган.

Республикамизда Бутуниттифоқ «Артек» ҳамда Украина ССР, Ленинград ва Чита областлари пионер лагерлари тажрибаларини кенг ўрганиш, оммалаштириш мақсадида семинарлар, тажриба алмашиш учрашувлари ўтказилмоқда. Урганч ва Қўшкўпир районлари мактабларининг «Бутун синфимиз, синф раҳбарларимиз билан мактаб пионер лагерига!» ҳаракати, икки йилдан буён артекчасига иш юритаётган Самарқанд областидаги «Золотинка» пионерлар лагери, Навоий шаҳридаги 11-ўрта мактабда ташкил этилган ўсмирлар спорт-соғломлаштириш лагерида олиб борилаётган ибратли ишлар ҳар қанча ўрганилса арзигулик.

Серқуёш республикамиз болалар масканларида Магадан, Свердловск, Тюмень областлари, шунингдек Ёқутистон ва Украинадан келган юзлаб ўқувчи ҳордиқ чиқаради. Бир неча йилдирки, Афғонистон ёшларининг ҳам катта бир группаси таътилни Ўзбекистонда ўтказмоқда.

Меҳнат — роҳат лагерлари фаолияти ҳам диққатга сазовор. Ушбу даргоҳларда йилига 335 минг нафар юқори синф ўқувчилари ва 12 минг ҳунар-техника таълими талабалари ҳам меҳнат қилиб, ҳам мароқли дам олишмоқда. Бир қарашда ҳаммаси жойидадай. Аммо республика халқ контроли комитети касаба союз, комсомол органлари иштирокида ўтказган текширувларда кўплаб камчиликлар маълум бўлди. Қатор пионер лагерлари мавсумга етарли даражада тайёрланмаган экан. Айниқса республика Агросаноат давлат комитети тасаррufидаги муассасалар аҳволи талабга жавоб бермайди.

Фактларга мурожаат этайлик: 448 та пионер лагеридан 225 таси капитал ремонтга муҳтож, 90 фоизи совутиш, технологик, ошхона ускуналари билан тўлиқ таъминланган. Ичимлик сув, шунингдек, чўмилиш ҳавзаларига сув етишмаяпти. Спорт жиҳозлари ҳам белгиланганидан оз. «Навоиагропромстрой»га қарашли «Зодчий», «Навоиазот» ишлаб чиқариш бирлашмасининг «Кибальчиш», Хоразм областидаги «Энергетик», Калинин районидаги «СССР 60 йиллиги», Бўстонлиқ районидаги «Связист», Пайариқ районидаги «Камалак» ва бошқа қатор лагерлар территориялари санитария талабларига жавоб бермайди.

Худди ана шу камчилик боис фақат Бўстонлиқ районининг ўзидагина 67 та пионер лагеридан бор-йўғи 25 тасига ўз вақтида фойдаланишга рухсат берилганди. Санитария нормалари ва қоидаларига амал қилмаганликлари учун биринчи смена давомида ҳамда иккинчи смена арафасида 395 раҳбарга жарима солинди, 146 ходим вазифасидан четлаштирилди.

Талаб жуда катта бўлишига қарамай қатор лагерларга белгиланган миқдорда ўқувчи қабул қилинмади. Масалан, Янгийўл, Чиноз, Ўрта Чирчиқ районларида дам олувчилар сони 70—80 процентни ташкил этади. «Сирдарьяирстрой» трестига қарашли «Салют» пионерлар лагерида эса мўлжалдаги 200 ўрнига биринчи сменада 110, иккинчи сменада эса 130 нафар ўғил-қиз ҳордиқ чиқарди. «Средазуголь» бирлашмасининг «Космос», Олмалиқ гилам фабрикасининг «Арча», Оҳангарон шаҳри корхоналарига қарашли лагерларда эса деярли икки баравардан ортиқ бола жойлаштирилган.

Мактаблар қошида ташкил этилган лагерлар ҳам етарли жиҳозлар билан таъминланмаган. Назоратчилар Ангор районида бўлганларида 4-ўрта мактаб лагерида болалар полда овқатланиб ўтирганини кўрдилар. Бу бориб турган эътиборсизлик, масъулиятсизлик-ку, ахир!

Текширув мобайнида бир қатор ҳордиқ чиқариш масканларида озиқ-овқат таъминоти яхши ташкил этилмагани аниқланди. Уларнинг аксариятида асосан макарон ва макарон маҳсулотларидан фойдаланилаяпти. Мева, узум, сабзавот, сут маҳсулотлари мунтазам етказиб берилмаяпти. Қизилтепа, Конимех районлари пионер лагерларида эса баъзи маҳсулотлар бозордан сотиб олинаяпти. Қува районидаги «Баҳор» пионер лагерида 5,5 сўмдан гўшт сотиб олинган. Китоб районидаги Киров номли совхозда болакайларга гўштсиз овқат берилмоқда.

Задарё, Норин, Уйчи ва Тўрақўрғон районларидаги 14 та пионер лагери мавсум мобайнида сут ва сарёғ олмаган.

Баъзи жойларда болалар ҳақига хиёнат қилиш ҳоллари ҳам учрамоқда. Масалан, «Средазнефтегазстрой» трестининг «Нефтяник» (Пискент райони) лагери бош ошпази 1,5 килограмм гўшт, 27 дона тухум, 2 килограмм сарёғ, 2 килограмм конфет, 2 килограмм печенье ўзлаштирган. 1-«Ташоблагропромстрой»га қарашли «Сумча» пионер лагери ошхонасида текширув ўтказилган куни 62 килограмм карам, 40 килограмм помидор, 6 килограмм қанд, 18 килограмм печенье кам чиқди. Тошкент область агросаноат комитетига қарашли «Альпинист» районлараро пионер лагери, шунингдек «Средазгипроводхлопок» институти «Ғунча», «Гидроэнергострой» трести «Космос» пионер лагерларида ҳам худди шундай камчиликлар аниқланган.

Нурота районидаги Зоя Космодемьянская номли лагерда холодильник йўқлиги туфайли текшириш ўтказилган куни 12 килограмм гўшт, 108 дона тухум сифати бузилгани маълум бўлди. Сирдарё областидаги «Целинник» пионер лагерида эса 35 кишига мўлжалланган озиқ-овқат ортиқча ҳисобдан чиқарилган. Шу тариқа иккинчи сменанинг олти кунида 202 сўмлик маҳсулот ўзлаштирилган.

Болаларга аталган таомларни ўзаро баҳам кўраётган раҳбарлар ҳам учраб турибди. Масалан, Калинин районидаги «Рассвет» совхозининг «Спутник» пионер лагерида 18 июль куни овқат учун ажратилган 27,7 килограмм гўштнинг бор-йўғи 6 килограмми ишлатилган, холос. 3—4 киши учун овқат тайёрланаётган махсус қозонга эса 3 килограмм гўшт солинган. Таомномада йўқ бўлишига қарамай шу куни 5,2 килограмм пишлоқ ҳисобдан чиқарилган.

Текширув мобайнида меҳнат интизоми қоидалари ҳам қўпол равишда бузилаётгани аниқланди. Қува район матлубот жамиятлари союзига қарашли «Баҳор» ва Андижон шаҳар маориф бўлимига қарашли «Чайка» пионерлар лагерларида педагогик кадрлар ўз ишларига масъулиятсизлик билан қараганликлари оқибатида 248 ўқувчи иккинчи смена тўгашидан 9 кун илгари уйларига қайтиб кетдилар.

Текширув натижалари жойларда жиддий муҳокама этилди: 50 нафар раҳбар ходим жазоланди. Пионер лагерлари бошлиқлари, оталиқ ташкилотлари раҳбарлари, камчиликларнинг юзага келишига йўл қўйган касаба союз, комсомол, маориф ходимлари жиддий огоҳлантирилдилар.

Пионер ёзи — мавсумий, аммо ниҳоятда жиддий палла. Келажагимиз ҳисобланмиш болаларимиз оромгоҳлари ҳамиша диққат-эътиборда бўлиши зарур. Акс ҳолда жорий йилдаги каби бутун мавсум камчиликларни бартараф этиш билан ўтиб кетиши мумкин.

Т. ХОНХЎЖАЕВ,
Ўзбекистон ССР Халқ контроли комитетининг бўлим мудири.

«КПСС мамлакатда ҳар бир граждан Советларда ва халқ контроли органларида бюрократларнинг жилови тортиб қўйилишига, унинг меҳнат ва социал ҳуқуқларини касаба союз қаттиқ туриб ҳимоя қилишига, комсомол ёшларнинг манфаатларини ҳимоя қилишга отланажагига, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари маъмурий ўзбошимчаликка, ҳуқуқ ва эркинликларни бузишга қарши пухта ғовни таъминлашларига қатъий ишонч ҳосил қила оладиган вазиятни вужудга келтиришни ўз бурчи деб ҳисоблайди».

(КПСС Бутуниттифоқ XIX конференциясининг «Бюрократизмга қарши кураш тўғрисида»ги резолюциясидан).

Пискент районидаги «Пискент» совхозида чорвачиликни рентабелли соҳага айлантириш вазифаси ўртага қўйилган. Иш вақтидан, мавжуд резерв ва имкониятлардан самарали фойдаланиш, зооветеринария қоидаларига тўлиқ амал қилиниши сут-товар фермаси назоратчиларининг доимий диққат-эътиборида турибди.

СУРАТДА: совхоз халқ контроли бош группасининг аъзоси, ветеринария врачи Т. Пардаев билан молбоқар М. Анорбоев қорамоллар парвариши хусусида суҳбатлашмоқдалар.

Б. АЛИМОВ фотоси.

ТАЖРИБА

ЯНГИЛИК САМАРАСИ

Сирдарё районидаги Ленин номли колхозда халқ контроли комитети тузилгунга қадар назоратчи органлар сони ўнга яқин эди. Текширувлар навбат билан кетма-кет ўтказилар, даста-даста ҳисоботлар ёзилар, аммо аксарият тадбирлар қоғозда қолиб кетаверарди. Ўйлаб кўринг: бир томонда халқ контроли бош группаси, тафтиш комиссияси, маъмурият фаолиятини назорат қилувчи комиссия, бунинг устига касаба союз комитетининг меҳнатга ҳақ тўлашни назорат қилувчи, савдо, озиқ-овқат, турар-жой ва бошқа шохобчаларни текширувчи яна қатор комиссиялар... Назоратчиларнинг умумий сони 120 кишидан ошиб кетганди. Ягона халқ контроли комитети тузилгач, барча юмушлар комитетнинг 11 аъзоси ва 24 жамоатчи инспектори зиммасига юклатилди. Комитет раиси Абдураҳмон Абдусатторов бошқа ишлардан озод қилиниб, унга маош тайинланди. Хўш, янгилик қандай самара бераяпти?

— Илгарилари назорат органларининг ҳар бири ўз ҳолича ҳаракат қиларди, — дейди колхоз партия комитетининг секретари Усмон Эюпов. — Масалан, бугун сут-товар фермасини бош группа элакэлак қилса, орадан кўп ўтмай тафтиш комиссияси ўз планидаги текширувни ўтказарди. Натижада бир хил камчиликлар ҳақида қоғоз қоралашдан нарига ўтилмасди. Ягона назорат бунга барҳам берди. Муҳими — текширувларнинг таъсирчанлиги ортди, ошкоралик таъминланди.

Комитет текширишларни планли равишда ўтказиш, энг долзарб, энг пишиб етилган масалаларни ҳал этишда правление ва партия ташкилотига яқиндан кўмаклашмоқда. Ягона раҳбарлик изланишлар самарадорлигини ҳам оширмоқда. Масалан, илгарилари колхозчиларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликлари аҳволи сира кун тартибига қўйилмаганди. Яқинда бўлиб ўтган текширувда хўжаликда истиқомат қилувчи 487 хонадондаги шароит батафсил ўрганиб чиқилди. Натижада 79 оилада умуман мол боқилмаслиги, 225 тасида сигир, 186 тасида қўй-эчки йўқлиги аниқланди.

Хўш, қишлоқда яшаб сут-қатиқ сотиб олинаётганининг сабаби нимада? Масалани ўрганиш жараёнида меҳнаткашларнинг қатор ҳақли эътирозларига дуч келинди. Уйда чорва моллари боқиш истагини билдирувчилар ем-хашак масаласида туғилаётган қийинчиликларни айтишди. Шунингдек, колхоз правлениеси билан гўшт етиштириш бўйича шартнома тузган хўжаликлар бошқаларга нисбатан бироз имтиёзга эга бўлишлари лозимлигини таъкидлашди. Халқ талаби бефарқ қолдирилмади. Назоратчилар колхоз правлениесига таклиф киритишди. Масала ижобий ҳал қилинди. Агар 1987 йилда колхозчиларга 14 тонна пичан, 146 тонна силос, 1.206 тонна кўк масса сотилган бўлса, 1988 йилда шахсий ёрдамчи хўжаликлар учун фақат кўк массанинг ўзидан 2.000 тонна ажратилди.

— Ярим йиллик фаолиятимиздан хулоса чиқариб шуни айтиш мумкинки, — дейди назоратчилар раҳбари А. Абдусатторов, — колхозчиларнинг бизга бўлган ишончи ортиб бораяпти. Ариза, шикоят ва таклифлар қутисига аҳолидан тез-тез хатлар тушмоқда. Биз уларнинг ҳар бирини синчиклаб ўрганиб, зарур чора-тадбирлар белгилаяпмиз.

Масалан, ўтган кварталда биринчи участка аъзоларидан ариза тушди. Улар кранлардан сув яхши чиқмаётганлигидан шикоят қилишган эди. Текширувда аҳолининг ўзи айбдор бўлиб чиқди. Кўча бошида яшаётганлар томорқаларини водопровод суви билан суғоришаётган экан. Муаммо жойида ҳал этилди.

Хўжаликда ягона назорат органи фаолият кўрсатаётганига эндигина ярим йил бўлди. Илк қадам самараси эса ҳозирданоқ аён: кенгайтирилган ҳуқуқ, оширилган масъулият назоратчилар фаоллигини кучайтирди, ортиқча қоғозбозлик, расмиятчиликка чек қўйилди.

У. МУҲАМЕДОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» жамоатчи мухбири.

КОМИТЕТЛАР МУҲОКАМАСИДА

САМАРҚАНД

Халқ контроли комитети область маиший хизмат кўрсатиш бошқармасида гражданларнинг хатлари ва оғзаки мурожаатлари билан ишлаш масаласини муҳокама қилди. Бу соҳада муайян ишлар бажарилган бўлса-да, ҳали қатор камчиликлар ҳам борлиги қайд этилди. Масалан, бошқарма бошлиғининг ўринбосари ва бош инженер қабул бўйича ҳисоб-китоб юритмайдилар, ариза ва шикоятларга юзаки муносабатда бўладилар, белгиланган тадбирлар муддатига амал қилинмайди. Бир ярим йил мобайнида тушган 240 та ариза ва шикоятнинг 20 таси ўз вақтида кўриб чиқилмаган. Натижада 12 та такрорий шикоят олинган.

Аҳоли кийимларни химиявий тозалаш корхонаси, ҳаммомлар ишидан норози бўлмоқда. Ариза ва шикоятларнинг 10 тадан ортиқроғи ана шу хизматларнинг ночорлиги ҳақида. Бошқа соҳаларда кўрсатилаётган хизмат ҳам кўнгилдагидек эмас. Масалан, «Облшвейтрикотажбит» бўйича 30 та, «Техсложбитприбор» ва «Облфотопрокатразнобит» фаолиятига оид элликка яқин шикоят тушган.

Область халқ контроли комитети маиший хизмат кўрсатиш бошқармаси бошлиғи В. Ан эътиборини ана шу камчиликларни бартараф этишга қаратди. Текшириш натижалари бошқарма кенгашида ўрганиб чиқилиб, айбдорларга тегишли чора кўрилганлиги, камчиликларни тугатишга қаратилган шошилинч тадбирлар белгиланганлиги ҳақидаги унинг ахбороти маълумот учун қабул қилинди.

Назоратчилар бу мавзуга 1989 йилнинг январь ойида яна қайтилиб, ишдаги ўзгаришлар текширилиб кўрилажаги ҳақида бошқарма раҳбарларини огоҳлантирдилар.

ЖИЗЗАХ

Халқ контроли комитетининг навбатдаги мажлисида областда уй-жой қурилиши қандай бораётганлиги кўриб чиқилди. Унда таъкидланганидек, жорий йилда жамоат ва кооператив ташкилотлар маблағлари ҳисобига уй-жой барпо этиш кўлами сезиларли равишда кенгайди. Агар 1986—1987 йилларда 2,9 минг квадрат метр турар жой қурилган бўлса, 1988 йилда 10,5 минг квадрат метр уй фойдаланишга топширилади.

Бу соҳада 1-«Облагропромстрой» трести намуна бўлмоқда. Жорий йилнинг январь-май ойларида коллектив капитал маблағларни ўзлаштириш планини 220 процент адо этди. Лекин айрим буюртмачилар ва пудратчи ташкилотлар айби билан объектлар қурилиши қониқарсиз бормоқда. Масалан, область матлубот жамиятлари союзининг умумий сатҳи 910 квадрат метр турар жой биноси қурилиши графикдан орқада қолмоқда. Шу йилнинг беш ойи мобайнида мазкур объектга ажратилган маблағнинг бир сўми ҳам ўзлаштирилмаган.

«Узкоопстроймонтаж» трестининг Жиззахдаги механизациялашган кўчма колоннаси бошлиғи М. Алиевнинг масъулиятсизлиги ва область матлубот жамиятлари союзи правлениеси раисининг ўринбосари Н. Нурмуҳамедовнинг ўз соҳасини етарли назорат қилмагани туфайли Ғаллаорол районлараро базасининг 140 квадрат метр, Жиззах район матлубот жамиятининг 504 квадрат метр саҳнли уй-жой биноларини фойдаланишга топшириш кечиктириб юборилмоқда. Жиззах шаҳридаги 32 квартирали уйнинг қурилиши муддати аллақачон ўтиб кетган бўлишига қарамай ҳали бошлангани йўқ.

Мажлисда шунингдек ДОСААф область комитетининг 200 ўринли ётоқхонаси биноси қурилиши ҳам суст бораётганлиги таъкидланди. Объектларда бинокорлик материалларига хўжасизларча муносабатда бўлинаётганлиги, хавфсизлик техникаси қоидалари бузилаётгани қайд этилди.

Дўстлик районида уй-жой қурилиши программаси жуда суст бажарилмоқда. Аммо район халқ контроли комитети бу жиддий ишга етарли эътибор бермаяпти. Назоратчилар қурилиш ишлари давомийлигини таъминламаётган, социал-маданий объектларни фойдаланишга топширишни пайсалга солаётган пудратчи ташкилотларнинг раҳбарларига, буюртмачи ҳамда давлат қабул комиссияси аъзоларига нисбатан талабчанлик кўрсатишмаяпти. Натижада 1987 йил ҳамда жорий йилнинг олти ойлик плани бажарилмади. Районда ҳанузгача уй-жой қурилиши кооперативи ташкил этилгани йўқ. Фориш район халқ контроли комитети ҳам бу масаладан ўзини четга олмоқда.

Область халқ контроли комитети юқоридаги камчилик ва нуқсонларга йўл қўйган ташкилотлар раҳбарларини жиддий огоҳлантирди, уларга уй-жой қурилиши кўламини кенгайтириш, суръатини жадаллаштириш юзасидан шошилинч тадбирлар белгилаш вазифасини юклади.

Тафтишдан сўнг

ИСРОФГАРЧИЛИККА ЧЕК ҚЎЙИЛДИ

Районимиз меҳнаткашлари мамлакатимиз Озиқ-овқат программасига муносиб ҳисса қўшиш мақсадида жорий йилда астойдил тер тўкиб ишламоқдалар. Қуёш тафтига, инсон меҳрига тўйинган боғларимизда мўл-кўл ноз-неъмат етиштирилди. Назоратчиларимиз боғбонлар пешона тери эвазига яратилган сархил меваларни нобудгарчиликсиз йиғиштириб олишга оталиқ қилмоқдалар. Шу мақсадда жойларда 11 та пост ташкил этдик. 176 нафар халқ назоратчиси боғбонлар ташвишига шерик бўлиб, уларга яқиндан кўмаклашмоқда.

Бу йил хўжаликларимиз давлатга 2.000 тонна мева топширишлари лозим. Ҳозиргача меҳнаткашларга 600 тоннадан зиёд маҳсулот тортиқ этилди. Шубҳа йўқ, белгиланган марра зиёдаси билан эгалланади. Аммо баъзи хўжаликларда масъулиятсизлик туфайли кўплаб ноз-неъмат исроф бўлмоқда. Масалан, аксарият хўжаликларда муҳим ишга жиддий эътибор берилаётган бир пайтда Тельман номли, «Ленинград», «Партия XX съезди» колхозларида халқ мулкига бепарво муносабатда бўлмоқдалар.

Яқинда район халқ контроли комитетида текширув натижалари муҳокама этилиб, Тельман номли колхоз боғдорчилик бригадаси бошлиғи Р. Йўлдошев, «Ленинград» колхози бригадири С. Сиддиқовга қаттиқ ҳайфсан берилди. «Партия XX съезди» колхози раҳбарларига камчиликларни бартараф этиш юзасидан шошилинч чоралар кўриш вазифаси топширилди.

У. ХУДОЙБЕРДИЕВ,
Избоскан район халқ контроли комитети штатсиз қишлоқ хўжалик бўлими мудири.

ЧОЙХЎРЛАР НЕГА РАНЖИШМОҚДА?

ЎРТА ЧИРЧИҚ РАЙОН ХАЛҚ КОНТРОЛИ КОМИТЕТИ ДИҚҚАТИГА

Тошкент денгизининг ёнгинасидаги сўлим ерда жойлашган «Хуш келибсиз» чойхонаси чойхўрлар билан ҳамиша гавжум. Катта йўл бўйи эмасми, маҳаллий оқсоқоллардан ташқари кўп сонли йўловчилар ҳам бир тўхтаб, ҳордиқ чиқариб кетишади. Аммо шошиб турганингда: «Чойнак йўқ, пиёла йўқ, сабр қилинг», —деб кўнгилни хира қилишади. Чойхоначи Ашир Розиқов эса елка қисиб раҳбарларидан нолийди:

— Ҳамиша шу аҳвол. Йўловчи кўп бўлса, қайси бирига етказайлик.

Биз чойхонадаги мавжуд чойнак-пиёлалар сони билан қизиқдик. Тааажжуб: шундай гавжум даргоҳда бор-йўғи 30 та чойнак, 50 та пиёла бор экан, холос.

— Раҳбарларга айтавериб чарчадим, — дейди чойхоначи. — «Эпласанг ишла-да», деб арзимга қулоқ тутишмаяпти.

Афтидан, район халқ назоратчилари кейинги йилларда бу даргоҳга қадам қўйишмаган кўринади. Акс ҳолда тартиб ўрнатилган, чойхўрлар эса ранжишмаган бўлишарди.

М. УСМОНОВ.

ГАЗ ЎҒРИЛАРИ

Зангори олов кирган хонадонда саранжом-саришталик, қут-барака бўлади. Мурватини бураб, гугурт чақсангиз, бас: мушкулингиз зумда осон. Аммо ана шундай қулайлик эвазига миннатдорчилик билдириш ўрнига ундан ўғринча фойдаланиб, йиллар давомида давлатга бир тийин ҳам тўламай юрганларни нима деб аташ мумкин? Агар бу ҳол Қаршидек катта шаҳарда оммавий тус олган бўлса-чи?!

Темир йўл станциясининг колхоз бозоридаги новвойхонада иш қизғин. Тандирдан узилаётган иссиқ нонлар пештахтага чиройли қилиб териб қўйилган. Кузатиб турганимизни кўрган новвой:

— Нон сотилмайди. Бугун заказ учун ёпаяпмиз,— деди.

— Кечирасиз, бизга газдан фойдаланаётганингиз ҳақида ҳужжатларни кўрсатсангиз.

Бош новвой Зиёдулла Ҳамроев нима дейишини билмай шошиб қолди.

— 11 майда шаҳар газлаштириш ва газ таъминоти идорасига 2—3 кун ичида ҳужжатлаштираман, деб тушунтириш хати қолдирган эмансиз. Орадан шунча вақт ўтди...

— «Каршихлеб» бирлашмаси раҳбарлари ёрдам беришмаяпти. Фақат план талаб қилишади, холос.

Ҳа, шаҳарда бундай новвойхоналар анчагина. «Каршихлеб» бирлашмаси эса ўз ходимларига шароит яратиб бериш ўрнига уларни ўғрилик қилишга ундаяпти. Худди шундай фикрни ошхона ва ресторанлар трести раҳбарлари шаънига ҳам айтиш мумкин.

— Трестимиз бошлиқларига газ, электрдан фойдаланиш ҳужжатлари ҳақида гап очсак: «Қўлингдан келса ишла», — деб пўписа қилишади, — дейди 1-ошхонага қарашли сомсахона ишчиси Аҳмад Усмонов.

6-мактаб ёнидаги 21-, «Нева» кафесига қарашли сомсахоналарда бўлганимизда ҳам газдан бир неча йиллардан бери рухсатсиз фойдаланиб келинаётгани аниқланди. Қизиқки, улар шу йиллар давомида бир неча маротаба огоҳлантирилганлар. Лекин жиддий чора кўрилмагани сабабли яна бемалол ўз билганларидан қолишмаяпти.

— Газ қурилмаларининг нормага тўғри келмаслиги натижасида газдан заҳарланиш, баъзан эса авариялар содир бўлаяпти, — дейди шаҳар газлаштириш ва газ таъминоти идораси эксплуатация бўлими бошлиғи Саид Қўлдошев. — Бунга кўпинча абонентларнинг ўзлари айбдор. Улар ҳеч қандай рухсатсиз уйлари, ҳаммомлари, ошхоналарига газ ўтказиб олишган.

Дарҳақиқат, қатор хонадонларнинг эгалари газдан истаганча фойдаланишаётганига гувоҳ бўлдик. Масалан, Фахрий темир йўлчи кўчасидаги 59-уйда яшовчи Абдураҳим Арслоновдан тегишли ҳужжатларни сўраганимизда ҳайрон бўлиб елка қисди.

— Ўзим Заводская кўчасидаги 35-уйда тоғамникида пропискадаман. Участкани маҳалла комитети берган,— дейди у. — Газни таниш пайвандчи ўрнатган.

Ҳужжатсиз уйга ҳужжатсиз газ. Бошқа илож йўқ. Аммо темир қувур ўрнига резина шланг ўрнатиб олган оила бошлиғи бу ишнинг ниҳоятда хавфли эканини наҳот тушунмаса?

Шаҳардаги Майна Ҳасанова, Шайхзода кўчаларида истиқомат қилувчи Ғани Иноятов, Муртоз Мажидов, Нарзулла Хайруллаев, Содиқ Шарипов, Зайниддин Ҳусанов, жами 16 хўжалик ўзбошимчалик билан қозонхона, ҳаммом қуриб, газдан қонунсиз фойдаланмоқда.

Шу ўринда ҳақли савол туғилади: шаҳар газлаштириш ва газ таъминоти идораси ходимлари қоидабузарларни нега тартибга чақириб қўйишмаяпти?

— Идора назорат группаси ходимлари мунтазам равишда текширувлар ўтказишмоқда, — дейди абонентлар бўлимининг бошлиғи Ғ. Муродов. — Тартиббузарлар огоҳлантирилмоқда, уларга жарималар солинаяпти. Шу йилнинг 6 ойи мобайнида 500 га яқин оила аниқланиб, тегишли чора кўрилди. Бундан ташқари тартиббузарлар шаҳар Совети ижроия комитетига ҳам маълум қилинмоқда. Аммо маҳаллий ҳокимият органи уларга нисбатан жиддий чора кўрмаяпти. Натижада газ ўғрилари «фаолияти»га қатъий чек қўйиб бўлмаяпти.

Ҳа, ўзбошимчаликка қарши жиддий курашилмас экан, у борган сари чуқур илдиз отаверади. Ҳозир Қарши шаҳрида ташкилоту корхоналар, муассасаларни қўшиб ҳисоблаганда 100 мингдан зиёд абонент бўлиб, улар суткасига ўртача 400 минг кубметр (қиш ойлари 1,5 миллион) табиий газ сарфлашади. Аммо ҳисоб-китобларга кўра шахсий хўжаликлар бўйича 300 минг сўмдан зиёд қарз тўланмай келаяпти. Бу эса линияларни ўз вақтида ремонт қилишга халақит бермоқда. Чунки ҳозир шаҳардаги кўплаб газ линиялари жиддий ремонтталаб.

Хуллас, муҳим ишда кескин бурилиш ясалмаса, тартиббузарлик давом этаверади. Қарши шаҳар Совети ижроия комитети, шаҳар халқ контроли комитети шошилинч чоралар кўришлари лозим.

Э. МУРОДОВ,
Ҳ. ТЕМИРОВ.

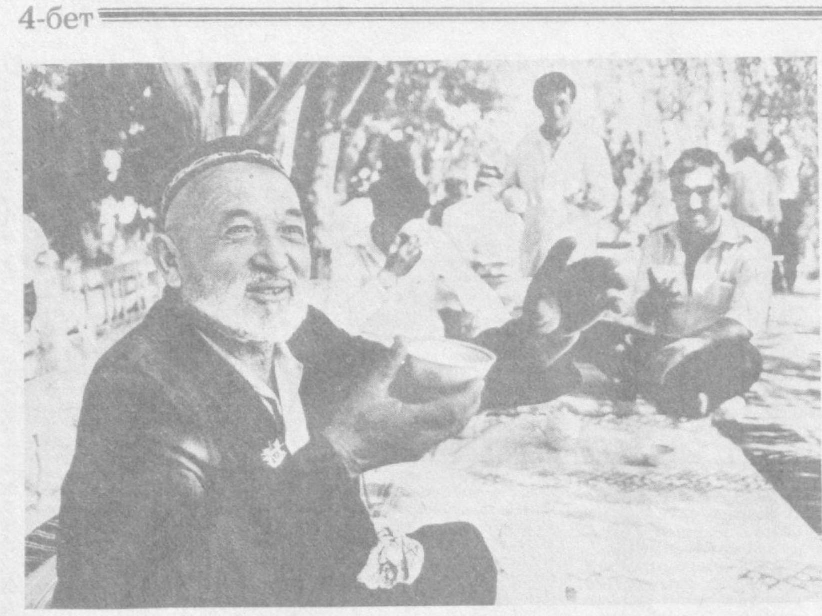

Оромгоҳ чорлайди

Қизилтепада бундай оромгоҳни кўпдан бери орзу қилишарди. Негаки, шаҳар меҳнат аҳли кун бўйи фидокорона ишлаб толиққач, қаерда, қандай ҳордиқ чиқаришни билмасди. Бу айниқса серқуёш ёз кунлари яққол сезиларди. Энди у дамлар ортда қолди. Шаҳар марказида бунёд этилган «Ғалаба» маданият ва истироҳат боғи меҳнаткашларнинг чинакам ором масканига айланган.

Дам олиш кунлари бу ер ғоят гавжум бўлади. Қуюқ соя ташлаб турган азамат дарахтлар остидаги чорпояларда пурҳикмат қариялар бир пиёла кўк чой устида шаҳар тарихи, халқ бахт-саодати йўлида қилинган ҳалол хизмат, ҳозирги дориломон кунлар ҳақида суҳбатлар қурадилар.

Қарийб 50 гектар майдонни эгаллаган боғ сийнасидаги аттракцион ўйинлари кичкинтойларнинг жони-тани. Улар бу ерда ёзги таътилни қувноқ ва сермазмун ўтказиб, янги ўқув йилига куч-ғайрат тўплашаяпти. Дарвоқе, зилол суви офтоб нурида живирлаб турган кўлни айтмайсизми! Болалар кундузи роҳатланиб чўмилишса, оқшомлари катта ёшдаги кишилар сув велосипедларида сайр қилишади.

Шинам кафе ташна бўлганларга музқаймоқ тавсия этади, муздек шарбатлар чанқовни қондиради.

Қизилтепаликлар шундай ажойиб дам олиш манзилини қисқа муддатда бунёд этган механизациялашган 216-кўчма колонна қурувчилари ва «Союзкультстроймонтаж» трестининг пайвандчиларидан чексиз миннатдордирлар.

СУРАТЛАРДА: маданият ва истироҳат боғида дам олиш пайти.

В. МОЛГАЧЕВ фотолари.

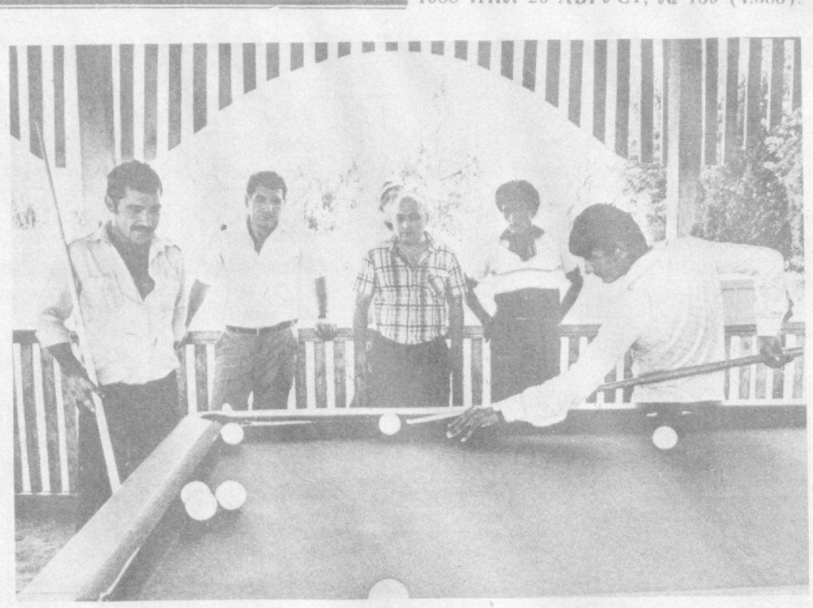

ТУРҒУНЛИК ДАВРИ ҲАНГОМАЛАРИДАН

АЛДАГАНИ ҲАММА ЯХШИ

— Аканг қарағайнинг ким эканлигини биласанларми ўзи?

— Биламиз, нега энди билмас эканмиз. Сен — Шумкамолсан, — дейишди даврадагилар. Ҳамтовоқлар тенгдош бўлишса керак, бир-бирларига сенсираб мурожаат қилишарди.

— Йўқ, Шумкамол эмас, ҳозир Шумкамолжонман. Ҳа, ҳа, билиб қўйинглар. Кимсан, «Канцтоварлар» магазини мудири Шумкамолжонман, биродарлар. Одамлар энди менга шундай мурожаат қилишади. Саломлари тилида, қўллари кўксида. Фақат сенлар қалам, дафтар, ручка, блокнот, перо, сиёҳ каби майда-чуйдалар билан савдо қилувчи кишини назарписанд этмайсанлар, сенсирайсанлар. Хайр, майли, лекин билиб қўйинглар; «Косанинг тагида нимкоса бор», биродарлар. Шу икир-чикирлар билан куймалана бошладиму юзимга нур югурди, қорин қурмағурга ҳам жир эна бошлади.

— Ол-а, жа ошириб юбординг-ку, — эътироз билдирди сигир босган бақадай пучуқ бурунли киши. Шу шаҳарда иккита лофчи бўлса, биттаси сен.

— Ҳой, пучуқ, боя айтдим-ку нимкоса бор, деб. Тўртинчи синфда қандай калтафаҳм бўлсанг, шундай қолибсан. Заррача ўзгариш йўқ сенда.

— Биров гапираётганда тумшуғини суққан одамни ўлгудай ёмон кўраман, — деди улфатларнинг шилпиқ кўзлиси Шумкамолнинг сўзини маъқуллаб. — Қўр олаётган суҳбатга сув пуркамай ўтир, коньякдан ур, сихкабобдан тушир.

— Садағанг кетай, шилпиқжон, зап калланг бор-да. Кел, шу гапинг учун тарашадек қотиб қолган яноққинангдан бир ўпай. — Шумкамол зўрға ўрнидан туриб, шилпиқнинг елкасига қўлини қўйди, юзини ялади. Сўнг жойига ўтириб, гапини давом эттирди.

— Ҳозир нима кўп, ташкилот кўп. Уларнинг ҳар бирида биттадан, иккитадан машинка деган нарса бор. Шундайми? — гапини маъқуллатди Шумкамол. — Ташкилот бўлгандан кейин ёзув-чизувларнинг бўлиши аниқ. Қани айтинглар-чи, ёзиш учун нималар керак?

— Биринчи навбатда қоғоз, — деди шилпиқ, —ундан кейин қалам, сиёҳ...

— Балли, азамат, — деди Шумкамол. — Лента, бир нарсани икки-уч марта кўчириб ўтирмаслик учун қора қоғоз деган нарса чиқарилган. Шундай нарсаларнинг ҳаммасини аканг қарағай реализация қилади-да!

— Хўш, нима бўпти, — деди ҳалиги пучуқ бурунли одам, — реализация қилсанг қипсан-да, вазифанг шу бўлгандан кейин қаёққа ҳам борардинг.

— Ҳе, пучуқ, қани энди сенинг фаҳминг ўша нарсаларни қандай қилиб пуллашга етса! Йўқ, бу қўлингдан келмайди. Етти ухлаб тушингга ҳам кирмайди. Унинг йўлини аканг қарағай билади.

— Биламан, сен шайтонни ҳам ўтказиб қўйиб юлғичликдан дарс берасан.

— Вой калтафаҳм пучуғ-ей! Қаранглар, нима деб валдираяпти бу нодон! — деди Шумкамол кўзларини чақчайтириб. — Ҳали мен юлғич бўлдимми-а?

— Қизишма, Шумкамол, — деди шу вақтгача ҳеч нарса демасдан овқатланиб ўтирган шалпанг қулоқли семиз одам. — Пучуқнинг бироз кайфи ошди. Ўзинг биласан-ку: араққа тўйдими, тилининг тормози ишламай қолади унинг. Алдираб-валдирайверади. Лекин кўнглида сенга нисбатан кир йўқ. Ишонавер менга. Худо ҳаққи, ростини айтаяпман. Ҳозир унга афтол қуйиб берсанг ҳам симираверади. Шундай бўлгач...

— Худди шундай, бор экансан-ку, оғажон, — деди пучуқ шалпанг қулоқли одамнинг сўзларидан эриб.— Қани, пластинкани ағдар, бу ёғини эшитайлик. — У Шумкамолга мурожаат қилди.

— Ҳа, гапнинг буромадига ўт.

— Қулоғимиз сенда, — дейишди ҳамтовоқлар.

Шумкамол ярим кружка пивони симириб оғир тин олди. Сузук кўзлари билан ҳамроҳларига бир-бир қараб қўйди.

— Хўш, нима деяётган эдим?

— Майда-чуйдаларни сув қилмоқчи бўлиб турувдинг, — пичинг ташлади пучуқ яна.

Даврадагилар «қўявер уни» дегандек қўл силташди.

— Шундоқмиди? — Шумкамол сергакланди. — Сув эмас, нодон, гап реализация қилиш хусусида кетаётганди.

— Худди шундай эди. Қани, эшитайлик.

— Боя айтганимдай, — деди Шумкамол, — машинкада ёзишни оқ ва қора қоғозларсиз, лентасиз уддалай олмайсиз. Нархи ҳам арзийдиган эмас. Лекин дефицит. Топилмайди, вассалом. Ташкилотларнинг бошлиқлари ходимларини «Бор, магазиндан харид қил» деб юборишади. Улар биринчи марта ғоздай керилиб магазинга кириб келишади. «Лента борми?» — дея сўрашади. Каминадан эса битта жавоб: «Йўқ».

— Қоғоз борми?

— Йўқ.

— Қора қоғоз-чи?

— Йўқ.

— Балки журнал-дафтар топилар?

— Ҳозирча йўқ.

— Хуллас, — сўзида давом этди Шумкамол, — «йўқ»дан нарига ўтмайман. Ҳалиги харидор ташқарига чиқади, иттифоқо бир танишини учратади-да, аҳволининг танглигидан ҳасрат қилади. Унинг таниши қачонлардир мендан ўша дефицит нарсаларни харид қилганини айтади ва мудир билан тил топиш йўлини ўргатади. Қарабсизки, бояги одам энди қуюқ салом билан кириб келади, атрофга бир-икки аланглаб олгач, қулоғимга секингина керакли нарсаларнинг номини айтади. Дўкон билан биқинма-биқин турган омборга ўтаман-у ҳалиги одам сўраган нарсаларни қоғозга ўраб чиқаман, қўлига тутқазаман. Қанча сўрасам, шунча ташлаб кетаверади. Шу тарзда 30 тийинлик лента 1 сўмдан, 60 тийинлик бир пачка қоғоз 1 сўмдан, 70 тийинлик журнал-дафтар ҳам 1 сўмдан пулланади.

— Ёпирай, қип-қизил савдогарлик-ку бу, — деди пучуқ. — Фақат савдогарлар молини милиционер, ОБХСС деган одамлардан яшириб, қўрқа-писа пуллашади. Сен эса давлатнинг данғиллама магазинида ўтириб қаллоблик қиларкансан-да!? Нима, сендан уч баравар ортиқ нархга нарса олган одамлар ёқангдан тутиб: «Ҳой, тўнғиз, нима қилаяпсан ўзи?» дейишмайдими?

— Ҳи-ҳи-ҳи!.. — Шумкамол букилиб кулди. — Фаросатсизсан, ҳеч нарсага ақлинг етмайди, елкангда кўтариб юрганинг калла эмас, ошқовоқ десам, мендан хафа бўласан. «Эгилган бошни қилич кесмас», «Еган оғиз уялар», «Тузини ичиб тузлиғига тупирма» деган мақолларни билмайсан-да. Ҳой, ландовур, мен бировга дефицит товар топиб бериб ҳожатини чиқарайин-у, у менинг ёқамдан ушласин ёки бирор жойга шикоят қилсинми? Йўқ, бундай бўлмайди. Сиздан угина, биздан бугина, тентаквой! Сув қаёққа оқса, кемани шу ёққа бур, шунда ютасан, ютқазмайсан. Буниси ҳали ҳолва. «Алдагани бола яхши», «Кўп тупурса кўл бўлади» деган сўзларда ҳам мазмун беҳад, биродарларим. Мана, мисол: агар бешовларинг мени бир тарсакидан урсаларинг нима бўламан?

— Ўласан, — деди пучуқ ҳеч иккиланмай.

— Бир сўмдан берсаларинг-чи?

— Беш сўмнинг эгаси бўласан.

— Тўппа-тўғри. Демак, беш сўм бўлса, бир кунда очимдан ўлмайман-а?

— Шундай.

— Балли. Бир, уч, беш тийинлар ҳам пул-да. Сўмлар тийинлардан тўпланади-ку! Мен ишни бачканалаштирмасдан, ҳисобга тўғрилаб юритишни яхши кўраман. Нима, англамадингларми? Оббо, чайнаб берилган луқмани ҳам ютолмайсанлар-да. Хайр, майли. Масалан, дейлик, пучуқ кириб мендан ручка учун битта паста харид қилди. У жониворнинг нархи на у ёқлик, на бу ёқлик — 8 тийин туради. Пучуқ менга 10 тийин узатади. Уни олиб тангалар турадиган жойга боргунимча Пучуқ эшикка бориб улгурган бўлади. Кетмаган бўлса: «Вой қуриб кетгур, икки тийинлик йўқ экан-ку» дейман. Пучуқ бўлса: «Қўяверинг» дейди. Бундай валломатлар озми, эҳ-ҳе! 10—15 тийинлар билан ҳисоблашмайдиган сахийлар жуда кўп ҳозирги замонда.

— Хўш, болаларни қандай алдайсан, энди шу ҳақда ҳам эшитайлик, — луқма ташлади пучуқ.

— Суф сенга-ей, ошдан чиққан тошдай бўлиб турдинг қўйдинг-да.— Шумкамол жаҳл билан ўрнидан турди. — Қани, кетдик. Энди суҳбатимиз қўр олмайди.

Кайфлари таранг бўлиб қолган тўрт киши ҳурмачасининг ҳажмидагидан анча кўпроқ отиб қўйган пучуқни етаклаб ресторандан чиқиб кетишди. Ўйланиб қолдим. Кечаси билан эшитганларимнинг тўкини-тўққа, пучини-пучакка ажратдим. Ниҳоят, эртаси шу воқеани газетада ишлайдиган фельетончи ўртоғимга айтиб беришга қарор қилдим.

Эртаси ишга келиб ўртоғимга телефон қилдим. Афсуски, у колхозга чиқиб кетган экан. Майли, кечгача қайтар, унга «Канцтоварлар» магазинидаги ёпиғлиқ қозонни очиб берадиган фельетон ёзишни албатта таклиф қиламан.

Ренат РАҲИМОВ.

СПОРТ АХБОРОТИ

ЎРТОҚЛИК УЧРАШУВИ

Шу кунларда кўпгина мамлакатларнинг терма командалари бўлажак жаҳон чемпионатининг саралаш учрашувларига тайёргарликни бошлаб юбордилар. Совет футболчиларининг Туркуда финляндиялик чипор тўп усталари билан ўтказган ўртоқлик матчи бу йўлда ташланган нек қадам бўлди, дейиш мумкин. Мамлакатимиз спортчилари илк дақиқалларданоқ ташаббусни тўла қўлга олдилар. Бу устунлик танаффусдан кейин ҳам сақлаб қолинди. Аммо иккала томоннинг кўп ҳаракат қилишига қарамасдан учрашувда ҳисоб очилмади.

Шуни таъкидлаш керакки, совет терма командаси жанговар составда майдонга тушди. Ўйин давомида фақат иккита ўзгариш бўлди. Иккинчи бўлимда Родионов билан Протасов ўрнини Зигмантович ва Гоцманов эгаллашди.

Мамлакатимиз футболчилари бу йил иккита расмий учрашув ўтказадилар. Масалан, 31 август куни улар Рейкьявикда Исландия терма командаси билан куч синашадилар.

КАСПАРОВМИ ЁКИ ҚАРПОВ?

Куни кеча ниҳоясига етган СССР биринчилигида жаҳоннинг икки кучли шахматчиси, халқаро гроссмейстерлар Гарри Каспаров билан Анатолий Карповга тенг топилмади. Улар дастлабки турларданоқ ғолиблик учун кураш бошладилар. Чемпионат давомида гоҳ бирининг, дам иккинчисининг олдинга чиқиб олган пайтлари бўлди. Қарангки, сўнгги тур олдидан Каспаров ва Карпов очколарда тенглашдилар. Фақат улардан бири чемпион унвонини қўлга киритиши аён бўлиб қолди. Аммо Эйнгорн билан ўйнаган жаҳон чемпиони 19-юришдан сўнг битимга имзо чекишга мажбур бўлди. Эльвест—Карпов партиясида эса кураш давом этарди. Собиқ жаҳон чемпиони эстониялик ёш рақибини енгишнинг турли йўлларини излади. Лекин барча имкониятларни чамалаб кўргач, у ҳам дурангга рози бўлди.

Умуман СССР биринчилигининг сўнгги турида дуранг натижа кўп қайд этилди. Шу куни ўйналган Салов—Иванчук, Халифман—Юсупов, Юдасин—Гуревич, Харитонов—Смислов, Смирин—Соколов учрашувларида ҳам кучлар тенг келди. Гавриков Белявский устидан ғалаба қозонди. Бир партия (Ваганян—Маланюк) кечиктирилди.

Шундай қилиб, 11.5 тадан очко тўплаган Гарри Каспаров ва Анатолий Карпов дастлабки икки ўринни эгаллашди. Энди улар ўртасида тўрт партиядан иборат қўшимча матч ўтказилади. Унда ҳам ғолиб аниқланмаса, беллашув биринчи ғалабага қадар давом эттирилади.

Редактор
А. Ғ. МУХТОРОВ.

ОБЛИГАЦИЯЛАРИНГИЗНИ ТЕКШИРИНГ

1982 ЙИЛГИ ДАВЛАТ ИЧКИ ЮТУҚЛИ ЗАЁМИ

53-ТИРАЖИНИНГ

РАСМИЙ ЖАДВАЛИ

БУ ТИРАЖ 1988 ЙИЛ 15 АВГУСТДА ЛЬВОВ ШАҲРИДА ЎЙНАЛДИ.

Заёмнинг қирқ разрядидаги серия ва облигацияларининг қуйидаги номерларига ютуқлар чиқди.

серия номерлари	облигация номерлари	ютуқ миқдори (сўм билан)	серия номерлари	облигация номерлари	ютуқ миқдори (сўм билан)	серия номерлари	облигация номерлари	ютуқ миқдори (сўм билан)
200274	059*)	500	233182	004*)	1000	262647	1—100	100
202054	046*)	1000	233459	065*)	2500	263644	1—100	100
202204	1—100	250	234358	1—100	250	264051	004*)	2500
202638	028*)	1000	234743	071*)	500	264150	048*)	1000
203212	079*)	1000	234760	073*)	1000	264268	1—100	100
204426	027*)	1000	235016	1—100	100	264657	1—100	100
205000	1—100	100	235529	1—100	250	265082	022*)	2500
205294	032*)	1000	235726	034*)	1000	265574	043*)	1000
205323	1—100	100	236599	1—100	250	266015	009*)	2500
205594	040*)	500	236741	033*)	500	266210	019*)	500
205964	035*)	500	236888	1—100	250	266838	015*)	2500
206013	081*)	500	237312	074*)	2500	267594	009*)	1000
206162	001*)	500	237366	1—100	100	267670	060*)	1000
206330	1—100	100	237432	1—100	100	268326	1—100	500
206485	046*)	1000	237543	1—100	100	269470	075*)	1000
206524	090*)	1000	238380	052*)	1000	269739	1—100	250
206785	1—100	100	238517	071*)	2500	269784	085*)	500
207196	1—100	500	238966	090*)	500	270132	073*)	1000
207267	1—100	250	239288	1—100	100	271085	024*)	1000
207455	059*)	500	239448	1—100	100	271520	1—100	100
208009	1—100	100	239622	1—100	250	272050	088*)	1000
208385	1—100	250	240583	024*)	500	272155	056*)	500
209250	1—100	100	240604	058*)	1000	272174	046*)	1000
209650	078*)	2500	240702	008*)	1000	275895	1—100	100
210193	1—100	250	241029	1—100	100	276770	066*)	500
210321	012*)	500	241620	1—100	100	276990	083*)	500
210428	037*)	1000	241973	090*)	10000	278589	020*)	1000
211209	1—100	100	242352	038*)	5000	279244	023*)	500
211472	057*)	500	242729	008*)	500	280628	009*)	1000
212207	066*)	2500	243215	009*)	500	280680	028*)	1000
212473	068*)	2500	243514	039*)	500	281848	036*)	2500
212643	1—100	100	244411	070*)	2500	282303	1—100	250
212655	013*)	1000	246014	034*)	1000	282369	051*)	1000
213171	022*)	1000	246113	048*)	500	282455	087*)	1000
213270	1—100	250	246149	071*)	500	283438	1—100	100
213645	044*)	2500	247454	1—100	250	283706	047*)	1000
213719	1—100	250	247569	039*)	2500	283841	1—100	100
214005	080*)	500	248902	028*)	5000	283962	002*)	500
214187	1—100	250	249167	088*)	1000	284471	100*)	1000
215902	003*)	500	249705	074*)	500	284672	076*)	1000
217484	083*)	500	249768	1—100	100	285142	097*)	1000
217559	1—100	100	250230	1—100	100	285800	087*)	500
217732	1—100	250	251088	1—100	100	286323	005*)	1000
218360	046*)	500	251232	007*)	500	286333	034*)	500
219693	028*)	1000	251821	050*)	1000	286975	1—100	100
220245	100*)	2500	251984	1—100	100	287880	047*)	500
220356	076*)	500	252392	041*)	1000	287993	1—100	250
220798	061*)	5000	252801	071*)	500	288221	013*)	500
220843	013*)	1000	253401	066*)	500	288244	1—100	100
222081	019*)	1000	253562	1—100	250	288971	008*)	500
222354	075*)	2500	254477	1—100	100	290026	024*)	500
226019	008*)	500	255107	004*)	1000	290445	057*)	500
226108	065*)	1000	255741	1—100	250	290875	042*)	1000
226292	1—100	250	255757	1—100	100	291283	1—100	250
226464	086*)	500	257010	093*)	1000	292696	1—100	100
227960	065*)	2500	257827	091*)	5000	292910	1—100	100
228121	025*)	1000	258567	086*)	1000	293520	1—100	250
228129	059*)	1000	258957	1—100	250	293805	1—100	100
228379	1—100	100	259415	1—100	100	294271	100*)	1000
228616	1—100	100	260070	020*)	500	295793	039*)	500
229053	1—100	250	260119	046*)	500	296673	1—100	100
230520	055*)	5000	260608	081*)	2500	296946	029*)	2500
230717	046*)	500	260694	032*)	1000	297651	072*)	500
232056	068*)	500	261070	029*)	1000	297704	039*)	1000
232708	006*)	2500	261328	1—100	250	298257	039*)	500
233080	050*)	1000	261550	1—100	100	298653	031*)	1000
			262528	073*)	500	299691	1—100	100

Шу сериядаги облигацияларнинг қолган 99 номерига 100 сўмдан ютуқ чиқди.

Жадвалда 50 сўмлик облигацияларга чиққан ютуқлар кўрсатилган.

100 сўмлик облигацияларга бир хил миқдорда — 100, 250, 500 сўм ютуқ чиққан тақдирда ютуқ чиққан сериядаги облигацияларнинг барча номерларига айнан 200, 500, 1000 сўм ютуқ тўланади. 100 сўмлик облигация номерларидан бирига 500, 1000, 2500, 5000, 10000 сўм миқдорида ютуқ чиққанда унинг иккинчи номерига 100 сўм чиқади ва облигация бўйича 600, 1100, 2600, 5100, 10100 сўм тўланади. 25 сўм қийматидаги облигацияларга 50 сўмлик облигацияга чиққан ютуқнинг ярми тўланади.

Ютуқ пулига ютуқ чиққан облигациянинг бевосита қиймати ҳам киради.

Мазкур жадвал расмий ҳужжат ҳисобланиб, СССР Жамғармалар банкининг муассасалари ана шу ҳужжат асосида газетанинг навбатдаги сони чиққан кундан бошлаб ютуқларни белгиланган тартибда тўлай бошлайди.

Ютуқлар тиражини ўтказиш бўйича комиссия раиси — халқ депутатлари Львов область Совети ижроия комитети раисининг ўринбосари

В. С. ЦИСЬ.

Комиссиянинг масъул секретари

В. А. ПРИТКОВА.

ШИФОКОР ОГОҲЛАНТИРАДИ

АСАЛ ЎРНИГА ЗАҲАР

Душанбани «оғир кун» дейишади. Бошқаларни-ку билмадим, аммо биз, врачларга чиндан ҳам шундай. Чунки дам олиш куни аксарият одамлар овқатланиш режимига риоя этишмайди. Айниқса, ёз мавсумида ҳар хил мева-чева, қовун-тарвузни гигиена қоидаларига эътибор бермай истеъмол қилаверадилар. Бунинг оқибатида кўпинча кўнгилсиз ҳодисалар юз бериши мумкин. Демак, иш ҳафтасининг биринчи куни поликлиникага қабулга келган беморлар сони ҳам, уйга бўладиган чақириқлар ҳам кўпайиб кетади...

Ўтган якшанба куни Пилла кўчасида истиқомат қилувчи 21 яшар Исроил Йўлдошев ярим тунда ўзини лоҳас сеза бошлади. Ҳарорати кўтарилиб кетди. Эрталабга яқин эса кўнгли айниб, қайт қила бошлади. Қорнида оғриқ пайдо бўлиб, ороммини йўқотди. Қатиқ ичиб, баъзи дори-дармонларни қабул қилгач бироз ўзига келган бўлса-да, бироқ дармони йўқ эди. Ноилож врач чақиртирди.

Мен Исроилнинг аҳволини ҳали тўла текшириб чиқишга улгурмасимданоқ бошқа хонада ётган опаси — 23 яшар Фотиманинг аҳволи жуда ҳам оғирлашиб қолди. Уни шифохонага жўнатишга тўғри келди.

Бу хонадондаги ҳар икки беморнинг дарди бир хил эди. Улар якшанба куни кечки овқатдан сўнг истеъмол қилинган қовундан заҳарланишган.

Дарҳақиқат, пойтахтдаги бозор ва сабзавот дўконларида мавжуд бўлган ҳар хил қовун-тарвуз, помидор, бодринг ва бошқа турли-туман полиз маҳсулотларию мева-чеваларни кўриб кўзингиз қувонади.

Ана шу сотилаётган қовун-тарвузлар тепасида катта қоғозга «Текширилган, сотишга рухсат этилди» деб ёзиб қўйилганини кўрасиз. Деҳқон вақт ўтиши билан бироз чирий бошлаган қовун-тарвузларни бир четга ажратиб қўяётганига ҳам кўзингиз тушади. Аммо ана шу «текширилган» қовун-тарвузлар истеъмол қилингач, қандай аҳвол юз бераётганини тасаввур этиш қийин.

Ҳаддан ташқари ўғит билан «семиртирилган» тарвузнинг қизил гўштида тарам-тарам оқ томирлар пайдо бўлганини кўра туриб истеъмол қилинаверади. Натижа боягидай...

Ҳақиқий деҳқон ўз маҳсулотининг сифатини ўйлаши, бировлар ҳақига, айниқса саломатлигига хиёнат қилмаслиги шарт. Минг афсуски, мол-дунё, пул кетидан қувган баъзи бир «деҳқон»лар ҳам йўқ эмас.

«Текширилган, сотишга рухсат этилган» деган васиқани берган лаборатория ходимлари-чи? Улар маҳсулотни чиндан ҳам текширишганми ёки қалбакиликка йўл қўйишганми? Чунки сўнгги пайтларда деҳқончиликда план ва миқдор кетидан қувиб, химиявий моддаларни, минерал ўғитларни кўплаб ишлатиш оқибатида аҳоли ўртасида ҳар хил касалликлар пайдо бўлаётгани сир эмас. Азотли ўғитлар таркибидаги тузли бирикмалар қовун-тарвузлардаги қанд миқдорини жуда ҳам пасайтириб юборади. Суви ошиб кетади. Бундай қовун-тарвуз истеъмол қилинганда ичак-ошқозон системалари ишдан чиқади.

Шундай экан, минерал ўғитларни ишлатишда нафақат агротехника усуллари, балки санитария-гигиена нормаларига ҳам амал қилмаган кишиларга таассуф билан қарайсан. Лаборатория ходимлари эса нафақат ўзлари, балки ўзгалар умрига, соғлиғига ҳам зомин бўлишаётганлигини унутмасликлари зарур. Бозорларни назорат қиладиган санитария-эпидемиология хизмати, халқ контроли ходимлари доим ҳушёр туришлари шарт.

Ҳар биримизнинг сиҳат-саломатлигимиз юртимизнинг бойлиги, оиламиз бахт-саодати ҳисобланади. Мана тўкин ёз фасли ўтиб, серфайз, саховатли куз кириб келмоқда. Полизда етиштирилаётган маҳсулотлар дастурхонимизга янада файз берадиган мавсум бошланаяпти. Шундай экан, ўз соғлиғимизни асрайлик. Асал ўрнига касал келтирадиган сифатсиз маҳсулотларни истеъмол қилишдан ўзимизни тияйлик.

М. НОСИРОВА,
13-поликлиника терапевти, 1-категорияли врач.

ТЕЛЕВИЗОР ХИЗМАТДА

21 АВГУСТ, ЯКШАНБА

СССР ҲАВО ФЛОТИ КУНИ

● МТ I

8.30 Янгиликлар.
8.45 Ритмик гимнастика.
9.30 «Спортлото» тиражи.
9.40 «Будильник».
10.10 «Совет Иттифоқига хизмат қиламан!».
11.10 «Тонгги почта». Музикали кўрсатув.
11.40 «Фалокат». «... 16 ёшгача ва ундан катталар» кўрсатувининг махсус сони.
12.40 «Музикали киоск».
13.10 «Қишлоқ янгиликлари».
14.10 «Здоровье».
15.00 «Бугун — СССР Ҳаво флоти куни». Ҳарбий ҳаво кучлари Бош қўмондони, СССР Мудофаа министрининг ўринбосари, икки марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони, авиация маршали А. Н. Ефимов сўзи.
15.15 СССР Ҳаво флоти кунига бағишланган ҳужжатли фильм премьераси.
15.55 Шеърият лаҳзалари.
16.25 «Жонли планета». Ўн икки серияли ҳужжатли фильм премьераси. 6-серия — «Жазирама саҳро» (Буюк Британия).
16.55 «Халқаро панорама».

*

ЯКШАНБА КИНОЗАЛИ

17.40 «Тушунмайдиганларнинг ҳаммаси». Мультфильм. «Ёғоч одамчанинг тарихи». Ҳужжатли фильм.
18.25 «Никоҳ саватидаги бир миллион лира». Бадиий фильм (Одесса киностудияси).
20.00 «Сопот-88» халқаро фестивалининг якунловчи концерти. Польшадан кўрсатилади.
21.30 «Время».
22.05 «Сопот-88» халқаро фестивали якунловчи концертининг давоми. Польшадан кўрсатилади.
23.45 «Ярим тунгача ва ярим тундан сўнг».

● МТ II

8.30 Зарядкага сафланинг!

*

«Тафаккур» программаси

8.45 «Звездочка». Мактаб ўқувчилари учун илмий-ўқув журнал.
9.50 «Сиз яратган боғ».
10.20 «Портретлар». Н. А. Лесков.
11.20 «Оламга саёҳат». Киноальманах.
12.20 «Ажойиб кишилар ҳаёти». Н. Е. Жуковский.
12.55 Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси белгилаб берган йўлдан. Кўрсатувда МНТК «Механобр» бош директори, СССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси В. И. Ревнивцев, СССР Госплани бўлимининг бошлиғи В. В. Симаков иштирок этадилар.
13.20 «Сайланмалар». Мартирос Сарьян.

*

14.20 «Кўринмас одам». Уч серияли телевизион бадиий фильм. 2 ва 3-сериялар.
16.05 1988 йил қўшиқлари.
17.30 У. Фолкнер. «Тўғанич». Телевизион спектакль.
18.25 «Парвоз». Мультфильм.
18.35 «Фидойи шахслар».
19.10 Ҳаракат хавфсизлиги учун.
19.15 Телевизион музикали абонемент. «Ижрочилик санъати ҳақида». Москва консерваторияси.
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.45 Спидвей. Жаҳон чемпионати. Польшадан кўрсатилади.
21.15 Телевизион ҳужжатли фильм.
21.30 «Время».
22.05 «Кирувчи учувчилар». Бадиий фильм (Киев киностудияси).

*

10.00 «Интеркосмос. Ҳамкорлик орбитаси». Илмий-оммабоп фильм.
10.20 «Биргаликда куйлаймиз». А. Берлин. У. Абдуазимова. «Ширинтой».
10.40 СССР Ҳаво флоти кунига. «Қанотлар ҳақида достон». Бадиий фильм. 2-серия.
12.05 «Агар соғлом бўлай десанг» (рус.).
12.25 Ёш ижрочилар концерти.
13.05 Мактаб ўқувчилари учун. «Қувноқ стартлар» (такрор.).
23.40 Янгиликлар.

● ЎзТВ

8.30 «Ассалому алайкум». Информацион-музикали программа.
13.50 «Шахмат мактаби».
14.20 Ю. Мирошниченко. «Машка». Челябинск область драма театрининг спектакли (рус.).
16.10 Реклама.

Р — 14089. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. А. 2073. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12